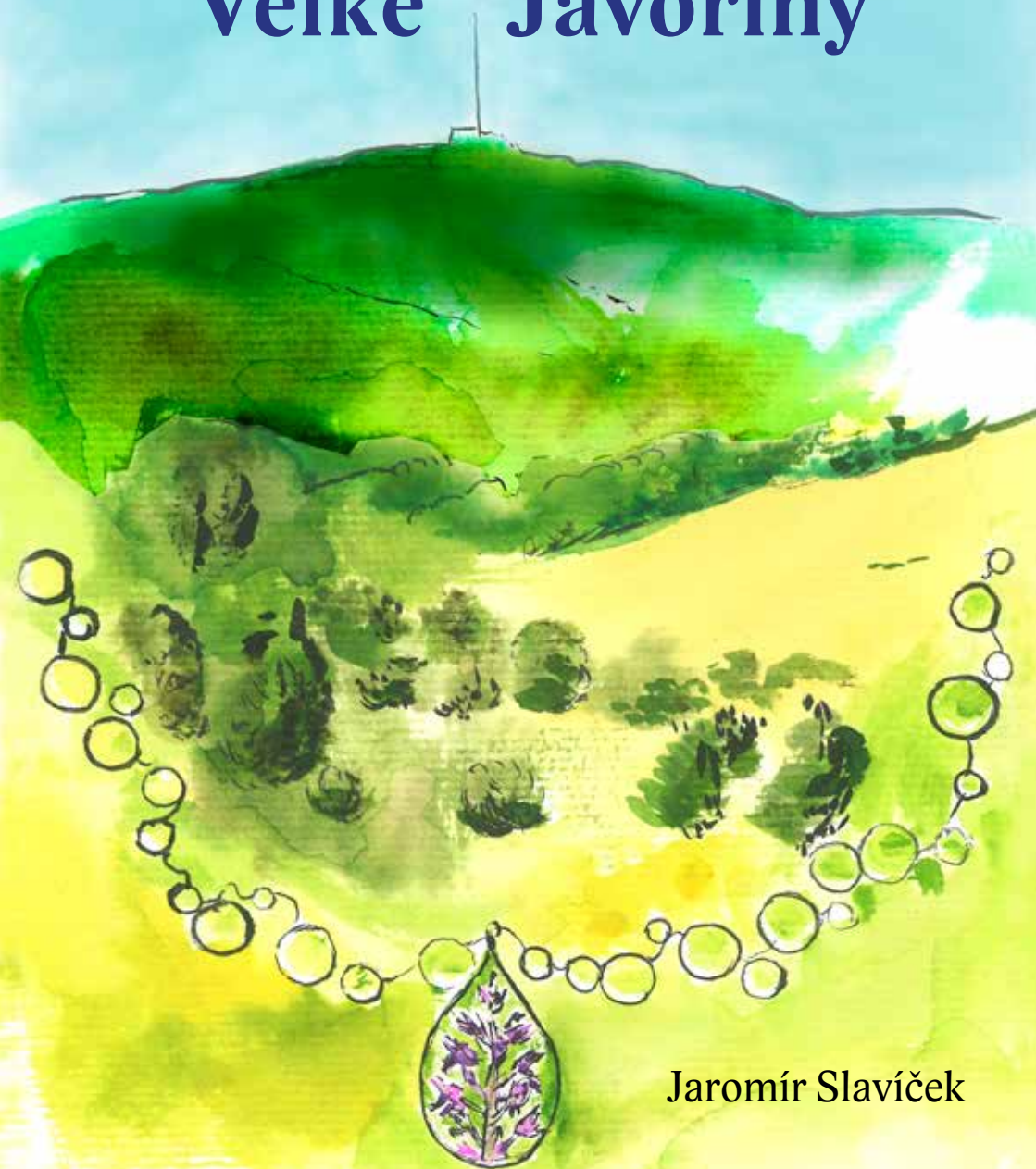

Náhrdelník Velké Javořiny

Jaromír Slavíček

Náhrdelník Velké Javořiny

Jaromír Slavíček

Vydáno vlastním nákladem, 2014
1. vydání

Náhrdelník Velké Javořiny

Text © Jaromír Slavíček

slavicek.tenis@seznam.cz

Ilustrace na přední straně obálky © Jana Jurásková

Vydáno vlastním nákladem, 2014

Sazba a tisk ELTISK, s. r. o.

1. vydání

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha a ani její části nesmí být rozmnožována tiskem, fotokopii, počítačovými datovými soubory, ani jiným způsobem bez předchozího svolení autora.

ISBN XXXXXXXXXXXXXXXX

Obsah

Uherskobrodsko.....	7
Rozhledy na Uherskobrodsku.....	27
Bitva na Luckém poli.....	31
Šumické muzeum.....	33
Prakšická hrušeň - polnička.....	36
Škola v Horním Němčí.....	39
Moravské sklárny.....	42
Bánovský Ordějov.....	44
Anglický park na zámku Nový Světlov.....	46
Drslavické lidové zvyky.....	49
Rozhledna nad Lhotkou – prstík do nebe.....	51
Brodská hvězdárna.....	54
Korytnánská svatba.....	57
Zkáza Maršova.....	60
Nezdenská Skala.....	63
Kouzlo řeky Olšavy.....	67
Nivniční mykologové.....	70
Za poslední žitkovskou bohyní.....	73
Záhorovický „morový“ hřbitůvek.....	77
Rudický „Střed světa“.....	80
Lidové pálenice.....	83
Sucholožská Slatina.....	86
Bělokarpatské orchideje.....	89
Okolí Uherského Brodu v názvech.....	92
Vlárská dráha.....	94
Kamenolomy v našem kraji.....	97
Po stopách zaniklých hradů na Uherskobrodsku.....	100
Dopřej hlty hrdlu svému, poutníče!.....	105
Svět vodních hladin.....	108
Velká Javořina - symbol jednoty a bratrství.....	111
Březovské klenoty.....	114
Můj kraj.....	114

Říká se:

„Není na světě bylina, která by na něco nebyla“.

Obdobně pak platí:

„Není v našem kraji takových vesnic a vísek, které by se nám nemohly pochlubit něčím zajímavým.

Jsou rozesety v podobě perel na náhrdelníku Velké Javořiny, přičemž každá z nich nás něčím upoutává...”

Jaromír Slaviček

Uherskobrodsko

Geomorfologie a geologie místního regionu

Uherskobrodsko je krajinou, patřící do Vnějších Západních Karpat, které, jak známo, byly vytvořeny vrásnými procesy v průběhu třetihor. Současně však má na svém území k vidění, byť v nevelkém rozsahu, i pozoruhodné subvulkanické jevy.

Celá krajina je mimořádně vhodná k prezentaci vývoje této části Karpat jak v geomorfologickém, tak i geologickém pojetí.

Bílé Karpaty již na první pohled tvoří kulisovitě uspořádané hřbety, což je nejvíce patrné při pozorování z rozhleden, v poslední době kolem Uherského Brodu budovaných. Nejvyšší horské útvary jsou zpravidla tvořeny erozi odolnými pískovci, klasickým příkladem této skutečnosti je masiv Velké Javořiny a Velkého Lopeníku. Ploché tvary, kupolovitěho vzhledu, pak mají v podloží málo odolné jílovce a slepence, jak je to patrné již při prvním pohledu např. u Kobylí hlavy, Babí hory, Černé hory i u Králova, ležícího jihovýchodně od města. Ukázkový pohled na tyto vyvýšeniny se člověku nabízí od hvězdárny v Uherském Brodě, necelý 1 km severně od města.

Zájemcům je však třeba vysvětlit inverzní ráz reliéfu, kdy původně vyvýšené tvary se vrásněním, na základě snížené odolnosti hornin, druzhotně staly údolními, a naopak erozi odolávající horniny vytvořily tvary výskově dominantní.

Z hlediska geomorfologického je třeba upozornit při na erosivní, krajinu modelující činnost řek a říček, patřících do povodí Moravy, ale i Váhu.

Bílé Karpaty i jejich předhůří je geologicky tvořeno, jak již bylo uvedeno, z jednotvárně se střídajících vrstev pískovců a jílovců, tedy sedimentů tzv. karpatského flyše, čímž je dán pohledově „měkký“ ráz krajiny.

Naproti tomu z krajiny zřetelněji vystupují v jihovýchodním směru od města tvary Bučníku, Skalek a Valů, které jsou tvořeny erozi odolávajícími neovulkanity na Bánovsku.

A právě tyto vulkanické horniny je možné vidět u nepříliš vzdálené lokality od Uherského Brodu, například v lomu Bučník. Tento kamenolom má charakter několika desítek metrů hluboké jámy se zjevnými, tedy oku patrnými horninovými výchozy v jeho strmých stěnách, a to jak v podobě

sedimentárních hornin, tak i již výše zmíněných vyvřelin. Jde o andesit, respektive trachyandesit, které se v těchto místech ještě nedávno těžily.

Mají povahu pravých nebo ložních žil o mocnosti několika metrů a vizuálně se zřetelně odlišují od okolních sedimentů flyše, tedy pískovců a jílovců. V tomto lokalitě se dají na exkurzích pozorovat i polohy kontaktně přeměněných hornin, jako jsou například porcelanity, a to právě na styku vulkanitů a sedimentárních hornin.

Vznikly procesem kontaktní metamorfózy, tedy přetavením původních hornin, odtud název „zmučené“ kamení.

Porcelanity mají často na svém povrchu keříčkovité kresby pozoruhodného vzhledu, takzvané dendrity, tvořené solemi manganu.

Není proto divu, že právě tyto přeměněné horniny byly ještě nedávno místními občany využívány jako obkladový dekorativní materiál. Na uvedené lokalitě se dají najít i drobná žilná zrudnění v podobě galenitu – sirníku olova, sfaleritu – sirníku zinku anebo cinabaritu, který je jediným výskytem tohoto nerostu s obsahem rtuti v naší republice. Jen několik set metrů odtud dále je možnost se seznámit výlučně se sedimenty karpatského flyše, a to v menším lomu poblíž motorestu Rasová s nádherným profilem lavic hrubě zrnitých pískovců, prostoupených vrstvami jílovců. Každá geologická lokalita se dá ovšem využít i po stránce botanické, respektive zoologické. V lomových jezírcích u Rasové byly donedávna k nalezení četné druhy vzácnějších čolků, které však byly druhotně vsazenými rybami prakticky vyhubeny.

Jiný výskyt andesitů je k zastižení v nezdenickém lomu, necelých 5 km od Bučníku, dále na „Skalkách“ jihovýchodně od Bánova i v samotném Bánově (Hrádek), respektive západně od něj. I tyto lokality jsou snadno přístupné ze silnice E 50 krátkou vycházkou. Ve všech uvedených případech však nejde o povrchové výlevy třetihorních láv, ale o erozí denudované (obnažené) podpovrchové vulkanické tvary.

Tufy a tufity, tedy sypké vyvrženiny, které jsou typické pro eruptivní, tedy typickou sopečnou činnost, zde dosud nebyly nalezeny. Nad jablonovými sady ve Starém Hrozenkově je rovněž pozorovatelný třetihorní vulkanický projev, tvořený tzv. doleritem, což je tzv. olivinický čedič se sloupcovitou odlučností, takovou, jaká je známá z učebnicového příkladu ze severních Čech – Pánské skály.

Bučník

Další geologicky velmi zajímavou lokalitou je obec Maršov nedaleko od Uherského Brodu, která je i pěšky snadno dostupná.

Úzkou silničkou po výchozu z lesa se dá sejít dolů do vísky, jinak se asi nedá dané sídlo nazvat! Po pravé straně silnice, ve stráni porostlé zplanělými ovocnými stromy, ale i náznakem lužního lesíka, je lokalita, kterou prakticky znají všichni geologové blízkého i vzdálenějšího okolí. Jde o terén, který v šedesátých letech podlehl rozsáhlému plošnému sesuvu, jehož stopy neuniknou pozornému oku dodnes.

O tomto zajímavém, ale zároveň destrukčním procesu svědčí četné terénní vlny a výskyt tzv. „opilých“ stromů, tedy stromů sesuvnými pohyby nakloněných, a posléze zase vertikálně rostoucích.

Samotný sesuvný proces znamenal doslova pohromu pro část vesničky na jeho úpatí. Některá stavení se v průběhu uvedeného děje zřítily, jiná byla narušena do té míry, že musela být zbourána. Několik z nich však zůstalo a trhliny v jejich zdech svědčí o síle tehdejších přírodních procesů.

Na všechny zasvěcené působí popisované místo velmi přesvědčivě a vliv exogenních činitelů, tedy vody i větru na vývoj krajiny, je zde zcela zřejmý.

A opět jinou zajímavou přírodní lokalitou je oblast nedalekého Bojkovicka, kde se těžila začátkem 19. století železná ruda. Šlo i nepříliš kvalitní ložiska pelosideritu a limonitu s nízkým obsahem oxidů železa. Těžba trvala jen několik desítek let a musela být pro nerentabilitu zastavena.

I dnes v uvedených místech můžeme v terénu nalézt úlomky nahnědlého limonitu a našedlého pelosideritu. Z geomorfologického hlediska můžeme zájemce upozornit na žlabovité útvary vzniklé těžbou a dnes již pokryté bujnou křovinnou vegetací.

Atmosféra

Region Uherskobrodsko spadá svým klimatickým zaměřením do mírně teplé oblasti, pouze nejvyšší polohy Bílých Karpat se řadí do oblasti chladné.

Průměrná červencová teplota se pohybuje kolem 16–17 stupňů, léta jsou mírně teplá, zimy mírně chladné. Sněhová pokrývka se drží od prosince do začátku března v nejvyšších partiích Bílých Karpat, v bezprostředním okolí Uherského Brodu je její trvání daleko kratší. V současné době se však uvedené číselné hodnoty v souvislosti s klimatickými změnami mění.

Z hlediska klimatu jsou asi v našem kraji nejpozoruhodnější tzv. föhny, tedy teplá, padavá vzdušná proudění jihovýchodního směru, která jsou typická pro podhůří Bílých Karpat v podzimním, zimním a časně jarním období. Předpokladem uváděného jevu je poloha cyklonálního útvaru nad Alpami, respektive západní Evropou, kdy na přední straně cyklony je vzdušná hmota od jihu do ní „nasávána“ kolmo na hřebeny Bílých Karpat. Tímto procesem zde dochází k tzv. adiabatickým fyzikálním procesům, při kterých se uváděná vzdušná hmota na návětrných svazích Bílých Karpat zbavuje kondenzací vodních par své vlhkosti a přepadá pak na stranu moravskou v podobě popisovaného teplejšího a suššího proudění. V předjaří přispívají föhny k rychlejšímu odtávání sněhové pokrývky v našem kraji, na podzim tato proudění zase umožňují časnější dozrávání vinné révy. Tyto atmosférické fenomény ale mají i občas negativní účinky na lidské zdraví – bolení hlavy, nervozitu apod. Navíc přispívají ke zvýšené půdní erozi na Sucholožsku, viz dále! Na föhnovou

situaci lze usuzovat při specifické synoptické situaci, eventuálně pak zjištěním föhnové oblačné zdi nad Bílými Karpaty.

Föhn je však v pozdně listopadových dnech poměrně chladný a pocitově spíše nepříjemný. Bílé Karpaty nemají zřejmě až tak velkou nadmořskou výšku, aby se oteplující vliv těchto proudění v uvedeném ročním období nějak výrazněji projevilo.

Na druhé straně nám však tato proudění rozpouštějí oblačnost na naší straně pohorí, které je v inkriminovaných dnech v jiných částech republiky nadbytek.

pohled od severu na Bílé Karpaty s „föhnovou zdí“

Stejně jako fenomén föhnu, je třeba vědět i o dalších ne příliš častých synoptických dějích v našem kraji například o inverzích.

Tak například Straňanská kotlina mívá v době převládající nad námi zimní anticyklony vrstevnatou inverzní oblačnost, která není zaměnitelná s klasickou frontální.

V kotlině se za uvedené situace, zejména pak v chladném ročním období, hromadí studený těžký vzduch, stékající s okolních svahů Bílých Karpat, nad ním se tím udržuje vrstva teplého a lehčího vzduchu. Na

rozhraní mezi oběma vzduchovými hmotami se pak vytváří typická nízká oblačnost. V kotlinách je chladno, na hřebenech Bílých Karpat podstatně paradoxně tepleji a slunečno.

Hydrosféra

Povrchové toky v naší oblasti nejsou svými průtoky příliš významné. Nejznámější na Uherskobrodsku je samozřejmě řeka Olšava, pramenící na Pitínsku. Její tok je do značné míry, zejména pak v našem regionu, zregulovaný, lemovaný běžným březním stromovým a bylinným porostem. Na jejím toku byla vystavěna řada jezů, které lokálně zvedají hladinu vody. I když Olšava běžně nedisponuje vysokými vodními stavy, čas od času zahrozí, vylévá se z břehů a působí nemalé ekonomické škody. Olšava je vesměs využívána rybáři, v menším rozsahu i k zavlažování.

Olšava v Záhorovicích

Další potoky a potůčky v naší oblasti

Nivnička – pramení v lesích nad Nivnicí, protéká touto obcí, dále pak směřuje brodskou nivou, obtéká areál Slováckých strojíren, nově založené pole fotovoltaiky, a ústí na JV okraji Uherského Brodu

Štávnice – větší říčka odvodňující Luhačovicko, v úzké nivě vytváří drobné zákruty, tedy meandry, před Újezdcem se vlévá do Olšavy

Ledský potok, má dvojí zdroj, protíná silnici Bánov- Nezdenice, protéká zemědělskou krajinou plytkým terénem, ústí při silničním vjezdu do Šumic od Uherského Brodu

Komněnka – protéká zahluobeným údolím směrem k severu, po levé straně od ní se rozprostírá rozsáhlý lesní komplex „Skalek“ s kopcem Bučníkem, ústí do Olšavy pod Světlovem

Kladenka teče od severu, má poměrně dlouhý tok, zprava přibírá Rudický potok, který má v své lesním úseku značně erozivní ráz, ústí v Nezdenicích

Ovčírka – vine se od Rudic lučinami s přibřežním porostem, před vtokem do Olšavy obtéká založené chovné rybníky a vtéká do Olšavy u šumického nádraží

Černý a Ludkovický potok odvodňuje Biskupicko, oba tečou střídavě polnostmi a vegetací zaplněnou krajinou

Holomňa s hluboce zaříznutým korytem odvodňuje Prakšicko, její okolí lemuje lužní les s vrbami, olšemi a četnými vláhofilními křovinami

Korytnice odvodňuje severní svahy Bílých Karpat, vytéká z lesa s výskytem známého sirovodíkového pramene „Smraďavka“

Lubná stéká z Rudického lesa, v jejím průběhu je zasazena vodní nádrž stejného názvu s rekreačním zařízením

Topolovský potok je typický pro Nivnickou oblast, protéká úrodnou, víceméně bezlesou krajinou

Okluky odvodňují oblast Slavkova a Horního Němčí, obtéká pověstmi opředené Lucké pole a směřuje k západu, zajímavý je výskyt červených puchovských slínů v březích této říčky

Bánovský potok odebírá vody pod Bučníkem, protéká krajinou rozsáhlých polí, pouze jeho břehy jsou pokryty bylinnou a křovinnou vegetací.

Havřícký potok – protéká okrajovou západní částí Uherského Brodu, protéká tedy do značné míry zástavbou.

Vinohradský potok vede východní částí města, v horní části je obklopen malou ukázkou lužního porostu

Hořenůšek odvádí své vody z Rubanisek do Olšavy v prostoru Újezdce.

Na okraji města jsou nevelké rybníky : Vinohradský a pak Škrlovský u Slováckých strojůren.

Vinohradský rybník

Že je rybník vyhledávanou lokalitou pro rybáře, o tom jistě není pochyb. Kdo však kráčí kolem těchto vodních ploch, měl by si všimnout i svérázné vlhkobytné vegetace, respektive tvorů, kteří jsou bytostně svázáni právě s tímto vodním prostředím.

Tento rybník je lemován při svých březích typickými vlhkomilným dřevinami, z nichž patří mezi nejznámější statné vrby bílé- smuteční s dlouhými splývavým větvemi.

Mají velmi měkké dřevo, rostou rychle, a snad právě proto se nedožívají tak vysokého věku.

Pozornost však jistě vzbudí v těchto místech i vrby jívy, ať už jsou samčími nebo samičími jedinci. Nejsvráznější z dřevin u vod jsou ale přece jenom olše s převíslými samčími jehnědami a loňskými, zdřevnatělými samičími šištíčkami. Olše se poznají i podle obvejčitých lepkavých tmavozelených listů. K nalezení u našeho rybníka je i méně známý topol lina se světlejší kůrou, případně běžnější topol osika s drobnými trojúhelníkovitými listy na dlouhých řapících, což listům umožňuje i při slabém vánku jejich „vrtivý“ pohyb.

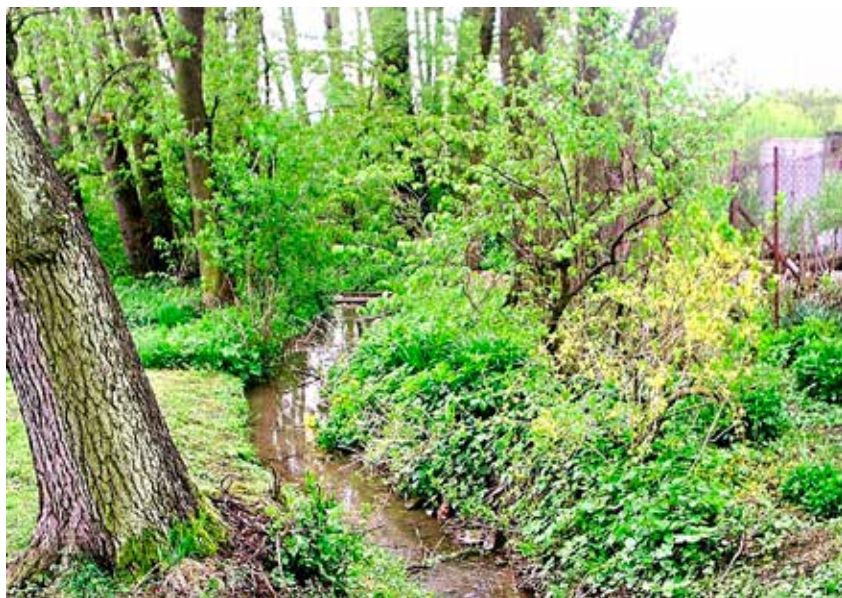
Na jeho vodní hladině se prohánějí vodoměrky s dlouhými končetinami, až nepříjemný je v jarních dnech zvuk skřehotajících skokanů zelených, kteří při vymezování svého teritoria vyluzují typické pro ně zvuky svými rezonančními vaky.

Mezi nimi rozsáfně proplouvají kachny divoké, mezi kterými kačeři doslova „hrají“ křiklavými barvami svého opeření. Pod hladinou byly patrný záclony „žabího vlasu,“ řasy, která asi nepůsobí příliš sympaticky při zbežném pohledu, ale která vyniká hezkými tvary v zorném poli mikroskopu.

Půjdeme-li několik set metrů proti proudu Vinohradského potoka, který napájí zmiňovaný rybník, můžeme se setkat opět s řadou známých i méně známých dřevin, jak stromů a keřů, tak i bylin. Kromě již zmi-

ňovaných vrb a olší jsou zde ke spatření různé druhy javorů, z keřů pak brsleny, ptačí zob, bez černý snad pozná každý.

Celé pestrobarevné koberce květů kolem potoka tvořily hluchavky – bílá, nachová i méně známá, žlutokvětá hluchavka pitulník. Zcela běžné jsou barvou květů namodralé vzpřímené zběhovce, stejně jako o něco světlejší rozrazilky, dále v tomto prostoru vidíme drobné nafialovělé popence, ještě nekvetoucí kostivaly, devětsily, kopřivy, oko rozhodně rovněž upoutají žluté „lány“ květenství smetánky lékařské. Ojediněle jsou zraku v těchto místech dostupné i drobné fialové kvítky kakostu smrdutého. Místa „vykukují“ z podrostu nahnědlé jarní lodyhy přesliček a již i první jejich letní, zelenavě zbarvené „sestry“. Když k tomu všemu připočteme sluchem zurčící, probublávající potůček s larvami chrostíků, ukrytých v minerálních schránkách, tak je obraz jarní přírody vlhčích biotopů dokonán...

biotop potoka

Minerální vody

Pro náš region nejsou ani tak typické velké vodní toky a nádrže, jako spíše zajímavé vývěry vod minerálních. Jsou to jednak klasické hydroge-nuhlčitanové vody, ale i vody specifické, mírně zapáchající po zkažených vejcích, tedy vody sirovodíkové. Mnozí obyvatelé z okolních obcí je znají, od nepaměti jsou nazývány místními občany „smraďavkami“ nebo také „sírkovicemi“ – vyskytují se u Nezdenic, Korytné, ale i poblíž Strání.

Nezdenická „smraďavka“ je zájemcům o její ochutnání snadno přístupná po silnici, poblíž ní je i koupaliště, takže s chuťovou charakteristikou tohoto minerálního vývěru nejsou větší problémy.

Tento typ vod vzniká na tektonických poruchách, tedy zlomech, pro-sakováním běžných srážkových vod do podzemí a jejich obohacováním mimo jiné i o výše jmenovaný sirovodík, který vzniká ze sirníků ulože-ných v hlubinách příslušnými chemickými procesy.

Nezdenický vývěr (Rotunda) je již dlouhodobě stavebně uzpůsoben k odběru pitné vody a je velmi často navštěvován, a to nejenom místní-mi občany. Přes typický zápach zdejší minerální vody je zde množství ve vodě obsaženého sirovodíku relativně malé – několik mg/l. Voda má i zvýšený obsah jiných minerálních prvků – Na, Ca, K, a tudíž se dá použít k mnohostranným léčivým účelům.

Korytňanská „smraďavka“ je již obtížněji přístupná klikací se lesní stezkou od Korytné, anebo kratším, ale podstatně prudkým sestupem, opět hustým lesem ze silnice Nivnice -Lubná – Březová. Vývěr byl relativ-ně teprve nedávno upraven do dnešní podoby. Na jeho hladině je patrný „výkvět“ specifických sirných bakterií, které však neohrožují využití této minerální vody k pitným účelům.

V nedalekých Záhorovicích je rovněž hezky upravený pramen minerál-ní vody, kde je možné navíc využít i elektrického čerpání minerálky. Voda je zde mimořádně sycená oxidem uhličitým. Menší zdroje uhličitých mi-nerálních vod jsou i u Bánova, Březové a u Rudic.

Rovněž v Suché Lozi je možné odebírat hodnotnou minerální vodu, která je zase bohatá mj. na lithium.

Samostatnou kapitolu léčivých vod regionu tvoří pochopitelně největší moravské lázně Luhačovice s mnoha známými minerálními prameny – Vincentkou, Otovkou a dalšími, popisu kterých je však třeba věnovat zcela samostatnou kapitolu.

záhorovická kyselka

Půdní poměry

V místním regionu jsou zastoupeny hlavně hnědé půdní typy, pouze ojediněle směrem na jihovýchod od města je k vidění i degradovaná černozem. Hnědozemě jsou intenzivně obdělávány, hnědé lesné půdy ve vyšších polohách jsou porostlé smíšenými lesy s převahou dubu a habru.

Specifikou našeho kraje je mimořádně velká větrná eroze, která je předisponována jednak orograficky, jednak föhnovými efekty, viz výše!

Větrná eroze způsobuje rozrušování půdního či horninového povrchu s následným odnosem uvolněných částic na místa jiná. Nedaleko Uherského Brodu, ve vzdálenosti 10–15 km jihovýchodním směrem, máme pro exkurzní účely její charakteristickou ukázkou.

Z půdního hlediska je tento typ eroze zajímavý hlavně na Sucholožsku, zejména poblíž dvora Volenov. Föhnová proudění, vanoucí od Bílých Karpat, zde mají za následek odnášení povrchových vrstev ornice z polí, a to ve zcela mimořádném rozsahu, což vede v konečných důsledcích ke snižování úrodnosti tamějšího půdního fondu. Do určité míry lze tomuto

fenoménu zabránit vysazováním erozi zabraňujících zemědělských plo-
din a stavěním zábran proti větru. Jiným a účelnějším řešením je budová-
ní větrolamů z rychle rostoucích dřevin – topolů a vrb.

V minulosti byly v překopu nad Bánovem při vyústění dnešního sil-
ničního obchvatu a u zdi statku Volenov patrný celé návěje prachové
zeminy. Právě tato oblast má nejmasivnější větrnou erozi z celé naší re-
publiky. K narušení půdního pokryvu zde dochází na ploše tisíců hektarů
a následné ztrátě půdních částic v rozsahu 3–4/ m³ na hektar za rok. Tyto
údaje jsou natolik závažné, neboť si musíme uvědomit, že novotvorba
půdního krytu činí v průměru pouze 1 cm/rok. Navíc při extrémních
klimatických situacích dochází v tomto prostoru k lokálním prašným
bouřím, stěžujícím viditelnost.

Květena a zvířena

Nejcennější atributem našeho kraje je ale nesporně květena. Zejména
orchideje na bělokarpatských loukách budí svou druhovou pestrostí
obdiv u našich i zahraničních návštěvníků. V blízkém okolí Uherského
Brodu je vedena celá řada chráněných území, ať už charakteru přírod-
ních rezervací či přírodních památek.

Drahy

Drahy jsou přírodní rezervací v podobě k severu orientovaného svahu, asi 10 km na jih od Uherského Brodu. V minulosti byla postižena lokálními půdními sesuvy, které jsou v terénu dobře identifikovatelné. Z dále viditelný porost rezervace je tvořen jednak náletovými dřevinami – hlohy, růží šípkovou, jednak tvarově zajímavými, svíčkovitě tvarovanými jalovci obecnými. Největším bohatstvím těchto míst jsou však již zmíněné orchideje – roste zde vstavač osmahlý, vstavač nachový, vstavač vojenský, tořič včelonosný a mnoho dalších. Z brouků jde v těchto místech o excelentní naleziště krasců, střevlíků, majek obecných a pod. Na této lokalitě můžeme nalézt i ještěrku zelenou, užovka hladkou, druhově bohaté je ptactvo.

Přírodní park Pracká vrchovina

Přírodní park je součástí Vizovické vrchoviny a najdeme ho mezi Uherským Hradištěm a Uherským Brodem nedaleko pravého břehu řeky Olšavy. Střídají se v něm v pestrém rozpoložení louky, sady, pastviny a pole, z lesních porostů jsou běžné dubohabřiny a teplomilné doubravy. Vzhledem k expozici svahů se zde jedná zejména o teplomilnou flóru a faunu v podobě výskytu řady teplomilných druhů živočichů. Přírodní rezervace Rovná hora, Vrchové–Chrastě a přírodní památka Terasy–Vinohradné v tomto přírodním parku jsou známy mezi odborníky výskytem chráněných druhů motýlů. Vidět zde můžeme při troše štěstí například modráška kozincového ohniváčka černočerného, otakárka fenyklového a ovocného a řadu dalších vzácných zástupců hmyzu. Za zmínku zde stojí také výskyt ještě nedávno kriticky ohrožené kudlanky nábožné.

Ze vzácnějších druhů rostlin zde roste např. hořec křížatý, len tenkolistý, rozrazil vstavačovitý, ožanka kalamandra, rozrazil ožankovitý, mochna bílá.

modrásek kozincový

pestrokřídlec kostivalový
(foto Ing. Kopeček)

Prakšická vrchovina

Kovářův žleb

Jde o přírodní rezervaci charakteru křovinaté stráně se stepní květinou na severovýchod od Vlčnova. Geologický podklad této lokality tvoří paleogenní (třetihorní) sedimenty račanské jednotky magurského flyše. Tímto pojmem rozumíme pravidelné střídání jílovců (zčásti vápnatých) a pískovců, převážně glaukonitických. Tyto horniny jsou zčásti překryty návějemi spraší, popř. sprašových hlín. Půdní kryt tvoří hnědozemě.

Na této lokalitě jsou k nalezení silně a kriticky ohrožené druhy rostlin, jako je hvězdnice chlumní, zlatovlásek obecný, len chlupatý, na poslední bělokarpatské lokalitě hořec hořepník, hořec křížatý, pětiprstka žežulník, pryšec mnohobarevný aj.

hořec hořepník

kosatec pestrý

Lokalita je bohatá na teplomilný hmyz – kudlanka nábožná, otakárek fenyklový a otakárek ovocný, ohniváček černočárný, žlutásek barvoměrný, bělopásek topolový, teplomilné druhy čeledi modráskovitých, např. modrásek hnědoskvrnný, modrásek jetelový a další.

Z ornitofauny je zaznamenán výskyt lejska černohlavého, dále pak strakapouda malého, strakapouda velkého, pěníce černohlavé, pěníce hnědokřídlé, pěvušky modré, krutihlava obecného.

Část území je zarostlá směsí dřevin, jako je dub letní, habr obecný, trnka obecná, svída krvavá a bohužel především trnovníkem akátem. Z méně běžných druhů dřevin se zde vyskytuje dřín jarní, jeřáb břek, jeřáb oskeruše, jilm habrolistý a třešeň křovitá.

Vlčnovský háj

Lokalita této přírodní rezervace se nachází 3 km jihozápadně od Uherského Brodu, geologicky je tvořena opět karpatským flyšem, tedy střídajícími se polohami jílovců a pískovců. Z půdních typů je v podkladu zajímavý výskyt černozemních půd. Botanicky je zde zajímavý výskyt ladoňky dvoulisté, vstavače bledého, lilie zlatohlavé, zatímco volovec vrboolistý byl nevhodnými zásahy člověka prakticky vyhuben.

Z živočišstva je registrována přítomnost datla černého, žluny zelené, puštíka obecného a dalších...

Vlčnovský háj

Další přírodovědně významné lokality

V bezprostředním okolí Uherského Brodu je řada dalších přírodovědně zajímavých lokalit evropského významu, vhodných pro exkurzní činnost.

Jsou to např. Újezdecký les, charakteristický dobře zachovalými dubo-habřinami s bohatým porostem ostřic, okrotic, kruštíků, kamejek a pod.

Další lokalitou je tzv. Rudický les s vloženými ovsíkovými loukami a ve vlhčích místech s porosty tužebníků.

Vyložený pak vlhkým biotopem je Mokřad' u Slováckých strojírén s bohatým výskytem kuňky žlutobřiché.

Naopak suchomilná vegetace je zastoupena hlavně jihozápadně od Uherského Brodu na vyvýšené kupě „Babí hory“ s porosty kozince dánského, zeměžluči okoličnaté, snědku chocholičnatého a motýla pestrokřídlece podražcového.

Na obdobně tvarované „Kobylí hlavě“ jsou k vidění kavylové, teplomilné louky s již zmíněným kavylem, hadincem nachovým, hořcem křížatým a mnohými dalšími.

kavyl Ivanův

Zajímavou přírodní památkou je i „Babí hora“ unikátními stepními loukami, výběrově se vádí výskyt kosatce dvoubarevného, omanu mečolistého, z motýlů pak soumráčníku hnědého, modrásků, z ptáků bramborníčku černohlavého, pěnice černohlavé i tuhyka šedého.

V blízkosti Uherského Brodu rovněž roste řada památných stromů...

Bojkovský dub nad kostelem

Jde o mohutný dub letní o výšce 20 m a obvodu kmene 475 cm, najdeme jej ve svahu nad městem, podle tradice se jedná o pamětník vpádu Turků a Kumánů do naší země na přelomu 17. a 18. století. Nedaleko od

něj stojí kostel sv. Vavřince, který byl postaven roku 1656 ve stylu pozdní renesance

Buk nad Bzovou

Buk lesní o výšce 27 metrů a obvodu kmene 445 cm roste nedaleko cesty ze Bzové do Starého Hrozenkova

Drslavické duby

Dva duby letní o obvodech 462 cm a 489 cm rostou na okraji lesního porostu nedaleko studánky Kopánka. V její blízkosti by se mělo nacházet slovanské pohřebiště z 5. století.

Korytná – hrušeň

Na pastvině západně od obce tvoří krásnou dominantu hrušeň obecná o obvodu kmene 285 cm a výšce 13 m pojmenovaná podle majitele pozemků

Prakšice – hrušeň

Hruška za kostelem o obvodu kmene 352 cm a výšce 15 m, zvaná Planuše, roste bezmála 250 let za kostelem v Prakšicích, jednalo se o strom vyznačující hraniční mezník, a proto nebyla vykácena. V roce byla navržena k ocenění na strom roku a dostala se až do finále. V téže soutěži si velmi dobře vede i majestátný dub nad Pitínem.

prakšická Planuše

Z dalších stromových „velikánů“ je možné uvést:

Slavkov – hrušeň

Na hranicích slavkovské a hornoněmčanského katastru stojí takřka 300 let stará hrušeň obecná o výšce 13 m obvodu kmene 360 cm. Přežila i zásah bleskem. V loňském roce obsadila druhé místo v soutěži „strom roku“, to samo o sobě svědčí významu této dendrologické rarity.

Topol u Volenova

Je jediným vyhlášeným památným topolem šedavým v České republice a najdeme jej jihozápadně od Suché Loze. Má výšku 28 m a obvod kmene 690 m, i když je stár pouze asi 100 let. Vznikl křížením topolu bílého a topolu osiky.

Uherský Brod – lípa

Nedaleko Pileckého mlýna roste lípa malolistá obvodu kmene 452 cm a výšce 15 m. Pod ní stojí křížek z roku 1807, který nechal majitel nedávno obnovit.

V místech zvaných již od 19. století Lysá hora, na jejím úpatí ve Vinohradech roste asi 200 let stará hrušeň obecná o obvodu kmene 328 cm a výšce 15 m.

Lokality vhodné pro zhlédnutí fyzicko-geografických krajinných prvků.

Maršov – sesuvné území plus málo porušená příroda

Rozhledna nad Lhotkou – výhledy na Uherskobrodsko a značnou část Vizovických vrchů

Černá hora – degradované černozemě plus překrásný kruhový výhled

Drahy – jedinečné vstavačovitě louky evropského významu

Velká Javořina – pralesní podvrcholová formace, kruhový výhled

Vyškovec – pestrá flóra Bílých Karpat, geomorfologie Bílých Karpat

Bučník – trachyandesity v kombinaci se sedimenty

Starý Hrozenkov – dolerit, basický trachyandesit, jeho sloupcová odlučnost

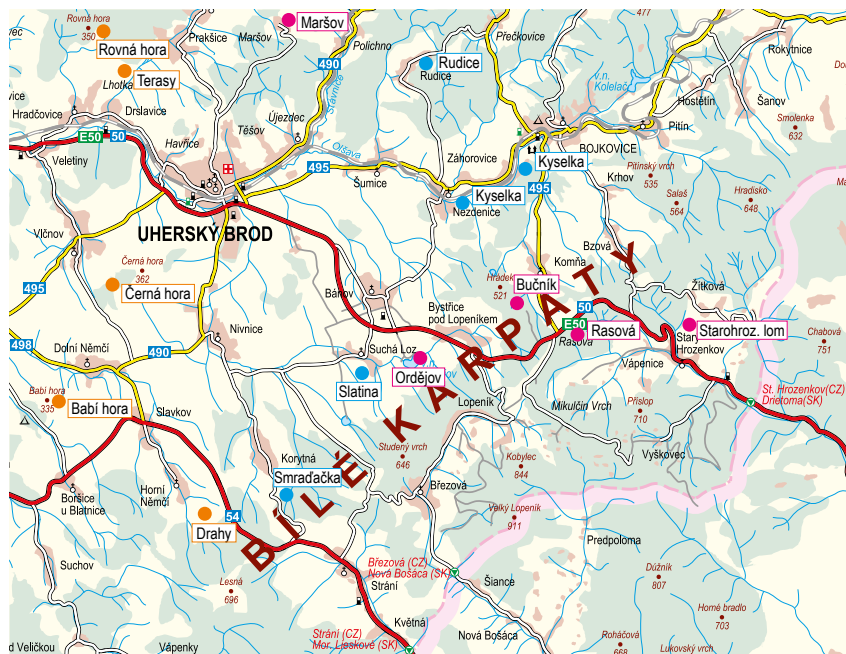
Rasová – pískovcové lavice různé mocnosti, tůň s obojživelníky

Bojkovice – dřívější těžba pelosideritů a limonitů

Rudice – minerální pramen z naftonosných vrstev

Nezdenice – sirovodíkový pramen, andesitový lom

Mapa výskytu lokalit – viz níže!

Červeně jsou označené geologické lokality, modře vývěry minerálních vod a okrově místa se zajímavou flórou a faunou. (mapový podklad © ELTISK)

Rozhledy na Uherskobrodsku

Naše země je proslulá svou krásou, pestrým střídáním polí, luk, lesů, měst i vesnic. Je líbezné pozorovat z vyšších nadmořských výšek různorodost krajinných prvků pod námi, a tuto možnost nám poskytují vyhlídková místa, která se nacházejí v bližším či vzdálenějším okolí našeho města.

O rozhlednách toho bylo řečeno v minulosti už mnoho. Jsou záměrně budovanými výhledovými místy na mnoha místech v naší republice, náš slovácký kraj nevyjímaje.

Pohledy shora na naši Zemi jsou vždy něčím jedinečným, něčím, co závidíme letcům a vůbec všem těm, kterým je umožněno alespoň dočasně se vznášet v tom nekonečném vzdušném oceánu.

Kdo z nás by si nepřál být plachtícím ptákem, aby mohl ve svém letu pozorovat pod sebou tu přepestrou mozaiku naší krajiny, to pravidelné střídání lesů, remízků, lučin, protkaných stříbřitými stužkami větších či menších vodních toků.

A právě proto jsou rozhledny v oblibě nejenom u nás, ale všude ve světě, a jsou při cestách krajinou stále více lidmi vyhledávány

V nejnovější době navíc vznikly na Brodsku drobné konstrukce rozhleden, které by se mohly nazývat rozhledničkami spíše než rozhlednami.

Člověk po příchodu k těmto stavbám musí obdivovat promyšlenou konstrukci těchto ze dřeva vytvářených výtvorů. Jejich trámoví je umně poskládáno, takže tyto objekty svými tvary i nevťiravou hnědí budí dojem malých architektonických děl.

Zdaleka ne každý návštěvník našeho kraje je ale objeví a posléze navštíví. Dokonce i mnohý domorodec o jejich existenci příliš neví! Ono také dostat se k nim není vždy tak snadné. Stojí totiž stranou větších komunikací a svou nevelkou výškou 13 metrů zpravidla nepřevyšují příliš své okolí. Kdo však k nim přece jenom dospěje s trochou námahy, pěšky nebo na kole, rozhodně nelituje. Nenáročným výstupem na nejhořejší jejich výhledové plošinky se mu otevře krásný výhled do našich luhů a hájů.

Když popíšeme jejich polohu od východu na západ: tak už malý kousek nad Bojkovicemi stojí jedna taková rozhlednička. Vede k ní poněkud se lomící polní cesta, kterou místní chodí i ke známé studánce Obhloběnce. Z vrcholové plošinky této rozhledny je pěkný výhled na Mikulčin vrch i na historii proslulý, do kraje bělostí svých stěn svítící zámek Nový Světlav.

Z rozhledny Nad Vojansků u Bystřice pod Lopeníkem se zase člověk může pokochat výhledem na Studený vrch a okolí Ordějovské vodní nádrže, vyhledávané rybáři.

Rozhledna nad Březovou U Křížku nabídne návštěvníku impozantní výhled na Velký Lopeník a pod ním ležící Březovskou dolinu, z rozhledny nad Korytnou může náš zrak přehlédnout snad celé Uherskobrodsko, nikoliv však obdivovat masiv Velké Javořiny, který je co by kamenem dohodil.

rozhledna nad Korytnou

A stačilo jen posunout rozhledničku o 100 metrů dále... Nepochopitelné! Samotný Uherský Brod je pak nejlépe pozorovat z nenápadně umístěné rozhledny na vyvýšenině mezi Královem a Bánovem.

Nelze však zapomenout na jí podobnou stavbu u Vlčnova s uceleným výhledem na Bílé Karpaty a malou rozhlednu U Trojice na okraji Nivnice.

Věřme ale, že se časem podmínky pro výstavbu dalších míst pro „zraku kochání“ dále vylepší, a ona budou i nadále lákavými cíli našich turistických cest.

Kromě výhledů ze samotného Uherského Brodu, nabízí se nám v nevelké vzdálenosti od něj řada míst, ze kterých je vidět nejenom naše hezké město, ale i jeho široké zázemí. Za předpokladu příznivých klimatických podmínek, nejlépe pak po přechodu studené fronty, kdy se vzduch dešťovými kapkami pročistí, je z těchto lokalit pozoruhodný výhled až do vzdálenosti mnoha desítek kilometrů.

Překrásný je například výhled z Černé hory, jihozápadně od města. Na bezlesé kupolovité kótě 363 m vysoké nalezneme sice pouze malý dřevěný posed, ale obraz krajiny, který se pozorovateli následně naskytne, opravdu stojí za to! Upřeme-li své zraky směrem k jihu, uvidíme na obzoru prakticky celou střední část Bílých Karpat i s majestátně se tyčící Velkou Javořinou. Východním směrem pak člověk dohlédne až téměř k bojkovickému, historickými událostmi opředenému, Novému Světlovu, pod námi se ve svahu zase rozprostírá jako na dlani malebný Uherský Brod s jeho typickými dominantami, tedy kostely a mnohými školami, vše pak proložené zelení parků a parčíků.

Dalším, pro zájemce interesantním vyhlídkovým bodem, je málo známá, i když nevysoká rozhledna nad obcí Lhotka, dostupná po asfaltové silnici, která odbočuje ihned za Drslavicemi. Je z ní výhled nejenom na Uherskobrodsko, ale i lesnatý Hluboček nad Míkovicemi, část Dolnomoravského úvalu a samozřejmě Chříby s nejpěknějším hradem na Moravě – Buchlovem.

Nejenom turistům je známé vyhlídkové místo nad Maršovem, který je městskou částí Uherského Brodu. Z kóty Barák nad uvedenou obcí, nejlépe od dvou masivních lip, neuniknou naší pozornosti na severovýchodě „řetízkovitě“ uspořádané jednotlivé kopce Vizovických vrchů – Kamená a samozřejmě i známý Komonec nad poutním místem Provodov. Řidiči přijíždějící k Brodu od Šumic, respektive Bánova, si nemohou nevšimnout pěkných pohledů na město z hřebenových přechodů silnic, kde jsou ovšem možnosti zastavení vozidel a následného pokochání Brodska našim okem značně omezeny.

Na Šumice a podhůří Bílých Karpat je pěkné rozhlédnutí z Babí hůrky při silnici z Nezdenic na Rudice, ke které se váže pověst z dob tatarských vpádů.

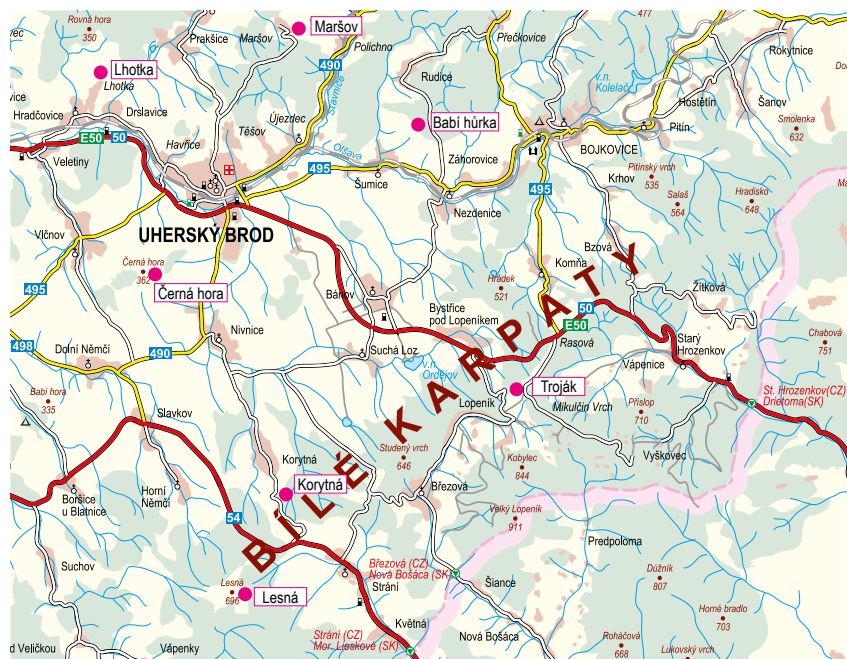
Samozřejmě ve vzdálenějších místech s větší nadmořskou výškou jsou výhledy do krajiny ještě mnohem působivější.

Třeba od Velkého Ořechova na Buchlovské kopce.

Doslova nezapomenutelný dojem zanechá v člověku pohled na celé Uherskobrodsko, ale i Hradištsko od rekreačního střediska Troják při cestě na Mikulčin vrch. Člověk zde má pocit, že se dívá na náš kraj téměř jako z letadla. Vesnice jsou podél silnice E 50 uspořádány jak korálky na niti.

Postřehnutelná je i ve slunci lesknoucí se hladina Ordějovské vodní nádrže a nedaleký, veřejnosti málo známý lom Bučník. Podobně je tomu při rozhledech od Korytné, z kóty Lesná či kousek dál samotné Javořiny, ale posledně uvedená tato místa jsou přece jen obtížněji dostupná, zejména pak pro motoristy.

Co říct na závěr? Rozhodně to, že se vyplatí čas od času zastavit naši chůzi, případně vypnout alespoň motor vozidla, a nejlépe s pomocí da-lekohledu a mapy se porozhlédnout po kraji „mlékem a strdím“ oplývající! Jen tak získáme ucelený náhled na tento krásný koutek naší vlasti.

(mapový podklad © ELTISK)

Bitva na Luckém poli

Nedaleko Uherského Brodu, mezi obcemi Dolní Němčí a Slavkovem se nachází polní trať, nazývaná Lucké pole.

Procházel jsem jím, byť nebylo v tu chvíli ničím pozoruhodným, s velkým zájmem. Ne všichni z nás totiž vědí, že v této lokalitě se odehrála v roce 1116 významná bitva mezi uherským králem Štěpánem II. a naším knížetem Vladislavem I., kterou barvitě popisuje tehdejší historik Kosmas.

Dnešní historikové se v současnosti přou ohledně přesné lokalizace tehdejší bojové vřavy, pojmy Lucké pole, Lucko, Lucká provincie se v různých literárních pramenech vykládají porůznu. Je však pravdou, že území mezi řekami Olšavou, Moravou a Bílými Karpaty bylo počátkem minulého tisíciletí prostorem „nikoho“, o který však svým vlivem usilovali jak uherští králové, tak i česká knížata.

Bylo jakýmsi předpolím uherských panovníků, ale i tito nedoporučovali v těchto místech výstavbu osad, nýbrž spíše usilovali jen o zachování tohoto nárazníkového pásma.

Celá tato oblast byla tehdy hustě zalesněná a strážena bojovnými Sikuly a Pečeněhy, ve službách uherského krále.

Roku 1109 zde mělo dojít ke sjednání míru mezi uherským králem Kolomanem a českým panovníkem Břetislavem II. a tento mír měl být následně právě v roce 1116 stvrzen setkáním krále Štěpána II. a Vladislava I. na těchto místech.

Ale jak už to tak bývá, pokud panovníky doprovázejí šiky ozbrojenců, snadno se stane, že si jedna strana vyloží jednání druhé jako nepřátelské, a pak už je k válečnému střetnutí blízko.

Stejně tomu tak asi bylo v uvedeném roce 13. května, kdy by útok uherského tábora vedl k téměř úplnému zničení českomoravských vojsk, kdyby v kritickou chvíli na bitevní scénu nevstoupily síly moravských knížat, a sice olomouckého knížete Oty a knížete Soběslava, které obchvatem nepřátelských zástupů zvrátily výsledek boje ve prospěch českých knížat.

Uherští bojovníci, kterých bylo podle Kosmase množstvím jako kobylek, byli následně poraženi a zahnáni až k Váhu, kde se údajně hodně z nich utopilo.

Ale i česká strana utrpěla nemalé ztráty, takže se jednalo z její strany o jakési Pyrrhovo vítězství.

O smíru tedy nemohlo být tedy řeči, přesto však uherský vliv v těchto místech přetrvával až do počátku 13. století, kdy zde pozvolna docházelo k moravské kolonizaci a hranice mezi mocenskými centry byla posunuta do hřebenové části Bílých Karpat. Pokud tedy pojedeme po silnici z Dolního Němčí na Slavkov, je pravděpodobné, že v místě dnešních úrodných polí po pravé straně cyklostezky se udála bitva, která jistě na dlouho dobu narušila vztahy mezi oběma říšemi. Uvedené místo po přesnější lokalizaci by mohlo být i v dnešní době pro archeology zajisté hodně zajímavé.

Šumické muzeum

Muzeí je ve světě nepočítaně. Ta největší se chlubí rozsáhlými výstavními prostory, doslova sály, kterými návštěvníci procházejí krok za krokem, a pozorně sledují vystavené exponáty.

Jedno z nejznámějších muzeí v našem kraji je bezesporu Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě, které je do značné míry svými exponáty zaměřeno na našeho velkého učitele národů.

Jsou však i muzea, která tak trochu unikají, a to je nesporně škoda, pozornosti širší veřejnosti. Taková by snad ani nevznikla, nebyť veliké obětavosti několika málo jedinců, kteří obětují nemalou část svého volného času, aby přiblížili zájemcům život obyvatel v dobách dávno již uplynulých.

Jedním z takových muzeí je malé muzeum v Šumicích.

Úsilím manželů Petrkových ve spolupraci s obecním úřadem byly pro muzejní účely dány k dispozici tři malé místnosti v centru obce.

Pokud do nich člověk vkročí, je nepopíratelně překvapen množstvím předmětů, které naši předkové v první polovině minulého století používali.

Každá výstavní místnost má prostou prkennou podlahu a téměř každý její čtvereční metr je věnován tomu, co dlouhá léta sloužilo našim předkům ke každodenní potřebě.

V jednom místě upoutaly můj zrak krásné nášivky s opasováký, v protilehlém rohu zase téměř barokně vypadající almara, byť se na ní již podepsal zub času.

Kolovrátek u okna na mě zapůsobil, jako kdyby ho někdo před malou chvílí opustil.

Stejně tak telefon, zavěšený ve vidlici na okenní římse, zapůsobil na mě dojmem, že ho co nevidět pozvedne zřízenec blízké železniční stanice.

Přirozeně nesměla v místnosti chybět umně stvářená kolébka, různé další výšivky i nezbytné předměty náboženské povahy.

Zaujaly mě sice malé, ale velmi milé výrobky z kukuřičného šustí a mnoho dalších předmětů, jejichž účel mně musel být mými hostiteli vysvětlen.

Manželé se mně i pochlubili dobovým fotoalbem, které názorně dokumentovalo, jak prostě a zároveň obtížně se před válkou žilo na našem venkově.

V místnosti druhé se mému zraku rozprostřela celá škála barev až oči, jak se také říká, přecházely. Ocitli jsme se totiž u modelů krojovaných postav... Co jenom těch kordulek, fěrtochů, rukávců a krajek u děvčat, u mládenců zase vest, gatí a holínek bylo k vidění.

Jeden kroj krásnější druhého, věřte mně!

Nejvíce vystavených exponátů na mě však čekalo až v místnosti třetí.

Potěžkal jsem žehličky na dřevěné uhlí, až jsem se divil, jak s nimi mohly tehdejší hospodyně žehlit, prohlédl si řadu kosišť, lisů na ovoce, van, košíků, krosen, hrábí, nazouváků, bylo mně představeno i zvláštní zařízení, zvané sedlářský kůň. U modelu kravičky došlo výkladem i na prostředky určené k inseminaci skotu, no prostě viděl jsem desítky, ne-li stovky věcí, bez kterých by se naši předkové ve svém životě rozhodně neobešli.

Člověk si neodbytně v tu chvíli pokládal otázku. Jak mohli naši předchůdci s těmito poměrně jednoduchými předměty zaobstarat svůj život, vždyť se museli nadřít, no, říkám to upřímně, doslova jak koně.

Pravda, neměli to vůbec jednoduché, ale možná zase disponovali něčím, co nám dnes chybí, a sice dostatkem času ke klidné práci. Snad netrpěli tedy tolik shonem, tak typickým pro dnešní dobu, snad se tolik nepídili po zbytečnostech, kterými dnešní společnost oplývá.

Jedno je jisté, manželé Petrkovi vykonali zřízením a udržováním muzea nejen pro svoje sídlo, ale i pro obecné povědomí velice záslužnou práci.

V závěru své návštěvy jsem s potěšením právě od nich uslyšel, že mezi časté návštěvníky tohoto malého muzea patří i žáci místní školy. Tak to má být! Především nastupující generace by si měla v těchto místech uvědomit, že práce je základem životních úspěchů, a lidové zvyky zase něčím, co činí život obohacujícím a zároveň sblížujícím s jejich rodnou obcí.

Prakšická hrušeň – polnička

Každá obec v našem regionu je něčím zajímavá, něčím, co upoutá její případné návštěvníky.

Není vždy však snadné předem určit, která turistická lahůdka by měla být zvědavým očím nabídnuta přednostně.

Každému člověku se přece může líbit zcela něco jiného, jednoho lákají lidové zvyky, jiného třeba zase historická pamětihodnost.

Když se nejeden z nás probírá webovými stránkami jednotlivých obcí, nachází v nich pochopitelně celou řadu turistických podnětů.

Priznám se, že v případě Prakšic jsem se stal tím, kdo především zatoužil uvidět symbol vznešenosti a historické odolnosti této krásné obce – plaňku hrušně, kterou Prakšičané mile nazývají naší „Planuší“.

Jako Broďan jsem se rozhodl vážit cestu k ní i v počínající sněhové vánici pěšky, vždyť to není z Uherského Brodu tak daleko, doslova co by kamenem dohodil.

Zprvu jsem se musel tak nějak vylopotit po silnici z horního konce města ke střelnici, odkud už míří do jmenované obce cyklostezka, nabízející člověku v západním směru hezké krajinné výhledy.

Stežka sice byla pokryta sněhem, místy i ledem, ale o to více jsem snad mohl svými pocity vychutnávat ráz zimní krajiny a souběžně mě provázejících lesnatých Rubanisk

V končící části cyklostezky se otevřel mému zraku půvabný pohled na Prakšice s nevelkým kostelíkem v popředí, jemu sousedícím malým hřbitůvkem a... no přece vyhlédnutou památnou hrušní.

Pak už stačilo jenom pár kroků a stál jsem u této „krasavice“.

Pravda, má více jak 250 let, ale na mě zapůsobila v tu chvíli pořád jako mladice.

Byla zasazena zřejmě začátkem 18. století, krátce po ukončení morových epidemií, které po celá staletí nemilosrdně sužovaly celý tento kraj. Ale i poté byla nepochybně svědkem četných zkázonosných válečných výprav, které naší zemí čas od času procházely.

Kdyby mohla tato plaňka hovořit, místní kronikáři by snad své psací pomůcky, obrazně řečeno, ani neodkládali.

A co dnes, jak prožívá tato hrušeň současnou rušnou dobu?

Její košatá koruna je již na první pohled rozevlátá do kraje lesů, vod i strání, řekl by básník.

Kmen má dosud pevný, masivní, vždyť má v obvodu více jak tři metry.

Přes kompliment jí tímto složený, nemohl jsem si však nevšimnout, že přece jenom její paže, tedy větve, jsou působením věků narušeny, v jejím úpatí jsem pak vyzoroval dnes již zacelené rány z druhé světové války, kdy byly Praksice dlouhé dny vystaveny válečnému běsnění a mnohé střely bolestně končily mimo jiné i v kmenu této pamětnice.

Přes všechny své prožité útrapy se účastnila v minulých letech řady soutěží významných stromů a obstála v nich rozhodně se ctí!

Pozoruji ji nyní v době končící zimy, ale dovedu si živě představit, jak bude vypadat za několik málo týdnů. Konečky jejích větví se znovu zkrášlí tisíci bělostných květů, které sice neomámí kolemjdoucího svou vůní, ale o to více oslní zraky přihlížejících takto vzniklým bělostným hávem, nápadně připomínajícím sněhový zimní šat.

„Planuše“ v jarním šatu

A pak už nebude dlouho trvat a mnohé z těchto květů se „přetaví“ v plody, nebo spíše plůdky tohoto nádherného stromu.

Jistě že nebudou konkurovat svými rozměry velkoplodým odrůdám hrušní, ale u tohoto památného stromu o to ani nejde. Jeho krása, jeho význam, spočívá přece v něčem zcela jiném. Především v jeho majestátnosti, dějinné souvislosti a hlavně přináležitosti k lidem této malebné obce v lůně kouzelné Prakšické vrchoviny.

Člověk by měl tedy postát u takového stromu v tichosti a krátkém zamýšlení. Není totiž takových živoucích stromových „velikánů“ v našich luzích a hájích, které toho tolik a tolik pamatují, a které jsou nám všem příkladem odolnosti a nesporné krásy!

O to více si jich vážme a procházejme kolem nich s úctou a pokorou.

Škola v Horním Němčí

Ano, právě tam jsem začínal na přelomu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století svoji učitelskou kariéru, právě tam jsem poprvé oslovil své první žáky.

Když jsem tehdy dávno dostal umístěnkou do této vesnické školičky, přirozeně jsem netušil, do jakého místa jsem byl školskou správou delegován,

Nějaký zvláštní dojem na mě tehdy ale neudělala, to říkám na rovinu.

Šlo o menší budovu, umístěnou přibližně ve středu této podhorské obce, hned v sousedství nevelkého kostelíka. A pak si ještě pamatuji na blízký potok a řadu stavení napodél silnice, a to bylo asi tehdy všechno, co jsem při svém popisovaném průzkumu vyznamenal.

O to více jsem byl zvědavý na své první zážitky v uvedené škole.

Brzy ráno začátkem září jsem vešel do školní budovy a krátce poté do nevelké sborovny v přízemí.

Uvítal mě pan ředitel, respektive soudruh ředitel, podsaditý to pán s brýlemi, které měl spuštěné na špičku nosu. Dále se pak ke mně stočilo několik párů očí budoucích kolegyně, v místnosti bez ostychu kouřících.

Nemohl jsem v tu chvíli nepostřehnout jejich nedůvěřivé pohledy na nezralého mladíka, který mezi ně v těch dnech přicházel.

U zeleně zbarveného stolu mně bylo vzápětí přiděleno místo s následujícím krátkým výslechem, vedeného soudruhem ředitelem, ohledně mých učitelských představ. A to bylo asi tenkrát pro začátek všechno.

První můj pracovní úkol se týkal nástěnky, kterou jsem stvořil z výstřižků novin, třídním učitelem jsem jako „novic“ stanoven ještě nebyl.

Nechci zdlouhavě popisovat nastávající dny, měsíce a událostmi plné příští tři roky.

Pouze vyjímám, že jsem ke svému překvapení dostal učit nejenom předměty své aprobace, tedy biologii a zeměpis, ale i fyziku, chemii, ba dokonce i dívčí tělocvik.

Jen málokdo si ale dovede představit tehdejší výuku. Jistě, jejím základem byla, stejně jako dnes, slova učitele a nezbytná křída, ale o vymoženostech techniky na dnešních školách se nám tehdy mohlo jenom zdát.

A tak mně – začátkem školního roku – nezbylo, než narychlo dávat dohromady své napolo zapomenuté vědomosti ze středoškolské fyziky a chemie za účelem vzdělání žáků patričními poznatky, spojenými s praktickými ukázkami.

Když mně v jediném kabinetě na škole zajiskřila při pokusu elektrickým výbojem Leydenská láhev, anebo se rozsvítila žárovečka na neuměle mnou sestaveném elektrickém obvodu, byl jsem na sebe docela hrdý.

A když po smíchání dvou roztoků došlo ke změně jejich barvy, vzpomněl jsem si s povděkem na svá středně všeobecně vzdělávací léta.

Tělocvik, to mně už asi vůbec nikdo nebude věřit!

V nedalekém kulturáku, který ještě zaváněl po předcházející večerní zábavě vším možným, jsme si zavěsili v hodině tělesné výchovy na stěny odpadkové koše a házeli do nich jakýmsi hadrákem.

Do přírody to bylo v hodinách přírodopisu jen několik desítek metrů. Chodili jsme do blízkých lesů podél potoka s ondatrou, občas nám přeběhnoucí přes cestu; za ní, vzpomínám si, nejednou vyráželi s holí neukáznění žáci.

Za koupáním se kdysi šlo až k vodní nádrži Lubná u Suché Loze. Vzpomínám si, jak nás tehdy na svém pozemku sukovicí proháněl jeho majitel, neboť jsme trhali, a to jak žáci tak i učitelé, na jeho polnosti třešně.

Ve výukových hodinách to bylo jednou tak, podruhé jinak. Chválení, ale přirození i rozčilování, tak to vždy bylo a i nadále bude! Občas někteří žáci v hodinách chyběli, protože údajně museli pomáhat rodičům při polních pracích.

Ale zase před Vánoce mi nějaká ta husí pečinka potěšila...

Řeknete si, učitelská doba kamenná, ale já na tu dobu nahlížím úplně jinak.

Atmosféra ve škole, a to nejenom ve třídách, byla takřka rodinná, jiná než dnešní určité odcizení na některých školách. Po vyučování jsme si my, učitelé, jelikož jsme většinou byli dojíždějící a čekali na autobus, sedli za tlumeného osvětlení do sborovny a povídali o všem možném.

Někdy ale už bez soudruha ředitele, ten si totiž s farářem a předsedou národního výboru odskakoval zahrát na sousední faru taroky.

Okolí Horního Němčí by zasluhovalo samostatnou úvahu. Vždyť obec přece leží prakticky na úpatí Bílých Karpat s nedalekou úchvatnou přírodní rezervací Drahy, známou přebohatou květenou v čele s nádhernými orchidejemi

Za pěkných dnů si člověk připadal v těchto místech doslova jako v ráji, i když první moje výplata činila 1400 korun.

Po třech letech jsem profesně přešel učit na gymnázium v Uherském Brodě, kde jsem setrval téměř čtyři desítky let. Tamější, rovněž pěkné zážitky popisuji samostatně; čekaly mě tam stovky studentů, moderní učebny a technika, která se postupně modernizovala až do dnešního stavu.

Promítačky, dataprojektory, počítače a tak dále...

Takové vybavení se nedá ani v nejmenším srovnat s tehdejší školičkou v Horním Němčí. Ale ta výše popisovaná rodinná atmosféra, ta byla pouze tam, tam v té školičce pod horami, pod hvozdy Bílých Karpat! Na to se nedá zapomenout, už také proto, že to byla moje první škola, moje první učitelská láska!

Moravské sklárny

Obec Strání se rozprostírá přímo pod majestátnou Velkou Javořinou, takže opomenout ji v přehledu podjavořinských náhrdelníkových perel by bylo velmi chybné.

Ale o čem psát v této malebné obci.? Vždyť pozoruhodného je v ní tak velké množství.

Už na první pohled naše oči musí upoutat malebné okolní lesnaté prostředí se všem přírodovědcům známým bukovým javořinským pralesem,

Anebo něco napsat o známém lidovém tanci „Pod šable“ či světově proslulé dechové hudbě Straňance.

Já jsem se však rozhodl pro zdánlivě všední zajímavost – a sice Moravské sklárny v nedaleké Květné, což je prakticky souvislá zástavba se Stráním.

No ale jak se do skláren nepozorovaně dostat, abych mohl přinést svědectví o pozoruhodné výrobě skleněných, skleniček a pohárků?

Nemusel jsem dlouho přemýšlet, rozhodl jsem se, že proniknu do areálu skláren s nějakou exkurzní výpravou.

A měl jsem štěstí, hned po mém zvědavém dotazu na vrátnici skláren, se nedaleko ode mě objevila výprava rozdováděných, snad věkem deseti-letých dětí z Otrokovic.

Poprosil jsem jejich pedagogický doprovod o možnost se s nimi zúčastnit exkurze a tím způsobem pak proniknout do nitra závodu.

Celé naší výpravy se po vstupu ujala průvodkyně, který nám pod majestátným kaštanovníkem přiblížila historii i současnost skláren, založených v roce 1794.

Nedaleko nás stojící secesní vila dřívějšího majitele skláren byla pro moje oko názorným dokladem bohatých dějin těchto míst.

Vlastní sklárny tvoří seskupení několika hal, a to jak starších, tak i nově postavených.

Samotná prohlídka začala jak jinak než u zdroje skleněné krásy a sice ve sklářské huti.

Tušil jsem již z dřívější doby co mohu očekávat, a tak jsem spolu s dětmi v následujících chvílích těšil na pozorování umění našich sklářů.

Samotný interiér sklářské hutě mě nijak zvlášť neoslnil, kolem mě se totiž prostíraly starší, tedy již nějaký rok pamatující kovové armatury, navíc hluk a vedro nás doprovázely na každém kroku naší exkurze.

Ale pak přišlo to, co proslavuje naši zemi v širém světě, to vytváření uměleckého díla ve své pestrosti a nápaditosti.

Se zalíbením sledoval, jak ti skláři v docela nenápadných civilních košilích a vlajících kalhotách zručně nabírají píšťalami roztavenou z pece sklovitou hmotu, aby ji šikovným pootáčením pomoci takzvaných vařech zformovali do potřebného tvaru a následně vzápětí vložili do dubových, mírně opálených forem.

Pak už zbývalo jen několik sekund a po vyjmutí z forem našim očím se zjevily skleničky jako z pohádky

Nadbytečná část se odřízla „šajblovkou“, nebo tak nějak se jmenoval nožík určený k danému úkonu, a sklenička nebo vázička se předala dalším pracovníkům k pozvolnému chladnutí do vychlazovací pece.

V dalších halách jsme byli svědky dění v pukárně, kde se pomocí dovedného mechanismu odřízla svrchní část pohárků, aby se o kousek dál citlivým zbrúšením tyto zbavily ostrých okrajů.

Ale to už jsme vystoupali o patro výše, abychom viděli jak se skleničky voskuji a vybavují příslušnými obrazovými vzory, které pak dokáže v jiných místech trvale zanezt jinak velmi agresivní kyselina fluorovodíková.

V jiných místnostech velmi šikovné malířečky pomocí štětců s velkou šikovností vykreslovaly na stěny skleniček originální motivy v barvách nachových či zlatavých.

Byla radost pohledět na všechny ty ženy, které byly svou prací nejenom velmi zručné, ale i ochotné nám zodpovědět kdejaký dotaz, třeba i těch maličkých návštěvníků.

Jedno je jisté, a to napadlo mě to už během prohlídky, moderní technika sice umí vytvářet neuvěřitelné věci, ale nikdy nedokáže být inspirativně tvůrčí, tak jak to umějí skláři na moravsko - slovenském pomezí.

Tu výslednou krásu jsem pak spatřil v přilehlé prodejně.

Nedá se plně vyjádřit vše co všechno se zde lidskému oku nabízelo, to musí člověk vidět na vlastní oči.

Pravdou zůstává, že sklářství, alespoň to umělecké, je a bude navždy pokladem zlatých českých rukou.

Bánovský Ordějov

Jestli existuje ve východní části Uherskobrodsko rybářský ráj, tak si toto označení nesporně zaslouží vodní nádrž Ordějov nedaleko Bystřice pod Lopeníkem. Pod nedaleko se vypínajícím Studeným vrchem se rozprostírá poměrně rozsáhlá vodní plocha, kterou nemůže přehlédnout nikdo z těch, kteří se v této krajině pohybují. Ale není docela snadné ji obejít, neboť zejména její severní břehy jsou pokryty neprostupnými křovinami zplanělých trnek a hlohů, které člověku brání v přístupu k samotné nádrži.

V historické době na jednom z blízkých nevysokých návrší stálo i hradíště z doby laténské, po němž ale nezůstaly kromě málo v terénu zřetelných zemních valů již žádné výraznější stopy

Raritou těchto míst je i to, že samotná vodní nádrž je umístěna v prostoru výskytu takzvaných neovulkanitů, čili horninových pozůstatků dávné sopečné činnosti v této lokalitě.

Barvou okrové až nahnědlé horniny typu trachyandesitů jsou názorným dokladem, že v těchto končinách kdysi mohutné síly zemského nitra určovaly ráz okolní krajiny.

S troškou představivosti si zde můžeme představit už vzhledem ke značně zvlněnému okolnímu terénu i „kráter“ sopky, i když geologové spíše hovoří o podpovrchových sopečných tvarech.

A právě v těchto místech s pohnutou geologickou minulostí nacházejí svůj ráj rybáři, kteří na březích posedávají na svých stoličkách a zamýšleně pozorují plovoucí bójku svých nahozených udic. Aby náhle zbystřili svoji pozornost a pokusili se zručným pohybem přitáhnout ke břehu cíl svého úsilí, nějakou tu rybu.

A to vám pravím, to, co se tady loví, to jsou kapitální kusy kaprů, línů, candátů a zejména sumců v takové velikosti, že nahodilí kolemjdoucí nejednou žasnou údivem. Ale rybářům závidíme i ten posvátný klid, který provází okolí této romanticky uložené nádrže.

Zatímco její severní, strmější břeh je pokrytý, jak již výše uvedeno, trnkovými houštinami, jižní, povlovnější, je zase typický výskytem navátin sprašových hlín pokrytých hojnými exempláři zplanělých ovocných dřevin, ale i vrb a rákosin.

Rybářský svaz se však snaží zkultivovat popisovanou oblast mýcením nerůstových a zplanělých dřevin a vysazováním takových, které naopak brání v ukládání hlín, přinášných z okolních polí při větrné erosi.

Když se podíváme, nejlépe pak dalekohledem, na poklidnou vodní hladinu, spatříme na ní i spoustu vodního ptactva, divokých kachen, ale i volavek, které si vyhlédly rozsáhlou vodní hladinu za ideální pro získávání potravy i případné rozmnožování.

V letních měsících místní mládež nachází zejména u hráze příležitost ke svému vybouření, ale ani jejich činnost nemůže narušit celkový ráz těchto romantických míst.

Když se člověk navíc porozhlédne po horizontu, tak jeho zrak rovněž nebude zklamán. Mikulčín vrch lze spatřit docela nedaleko, vulkanický Bučník s protáhlými Valy podobného vzniku jsou rovněž očím na dohled, a majestátná Javořina, která svou nadmořskou výškou vévodí celému kraji, je na obzoru rovněž našim pohledem k zastížení.

Takže neváhejme a vydejme se k tomuto popisovanému místu, rozhodně nebudeme zklamáni, a navíc obohatíme svoji mysl o zážitky, které v jiných místech našeho kraje nejsou až tak obvyklé.

Anglický park na zámku Nový Světlov

Představovat zámek Nový Světlov návštěvníkům našeho kraje je, myslím, zcela zbytečné.

Pokusím se však jeho ráz a zejména vzhled přilehlého anglického parku čtenáři ve stručnosti přiblížit.

Tento architektonický skvost se směle vypíná na říčním ostrohu nad Bojkovicemi celou řadu staletí.

Byl postaven koncem 15. století v pozdně gotickém slohu a později přestavěn ve stylu anglické tudorské gotiky do dnešní, vpravdě neskutečné krásy. Je právem přirovnáván svým zajímavým stavebním pojetím ke středomořskému Miramare.

Září do okolní krajiny bělostí svých historických stěn a nabízí přicházejícím návštěvníkům nevšední zážitky historickými sbírkami, uloženými v dobových interiérech. V poslední době prošel rozsáhlou rekonstrukcí se zjevnou snahou přiblížit se zamýšlené renesanční přestavbě. V současné době se realizuje jeho využití jako společensko-kulturního centra tak, aby sloužil co největšímu okruhu zájemců.

Ne všichni, kteří navštíví tento zámek, si však ještě před vstupem všimnou krásného anglického parku s řadou vzácných dřevin, které upoutají nejenom svým originálním vzhledem, ale i jejich druhovou pestrostí.

Park byl vytvořen z původní obory začátkem 19. století a tvoří přirozený rámec vlastního zámeckého komplexu.

Již při vstupu do areálu parku utkvěl můj zrak po pravé straně cesty na mohutné borovici vejmutovce s dlouhými, na borovice nezvykle jemnými jehlicemi. Dalšími rostlinnými druhy, které jsem spatřil, byl nedaleko stojící letitý buk s košatou korunou, respekt budící bohatě rozvětvená lípa, hrdě se pnoucí jedle bělokorá i veřejnosti málo známý jeřáb břek, na podzim s postřehnutelnými hnědými malvičkami na jeho větvích.

Nemohl jsem pohledem rovněž opomenout řadu dalších exponátů, vznešeností oplývající javory, statné duby, a především solitéru liliovníku tulipánokvětého s jeho charakteristickými listy, připomínajícími hudební nástroj lyru. Zjara jsou zajímavé i jeho žluté květy s oranžovými pruhy uvnitř kalichu a v podzimním období také svérázně vypadající souplodí, které nejsou nepodobné šiškám jehličnanů. Tento strom kvete v květnu a červnu, a to nepřítušně dlouhou dobu.

Parkovým areálem dále rozptýleně prostupují četné tisy, stříbrné smrky a cypřišky, z nich decentně namodralou barvou upoutá cypřišek Lawsonův.

Před zámek jsem spatřil i řadu jalovců chvojek klášterských a tisů červených.

Po levé straně přístupové cesty k zámku jsou opět k zazření impozantní načervenalé kultivary buku lesního s kmeny o průměru téměř dvou metrů. I když někteří z těchto věkovitých velikánů již podlehli zubu času, výsledný dojem z tohoto místa je velmi působivý.

Jen o několik metrů dál jsem uviděl exotickou katalpu s hrozny dlouhých luskovitých plodů. Na nevysokém pahorku po levé straně cesty s živým plotem, tvořeným formovanými habry, trůní socha římské bohyně lovu a lesů Diany, obdoby řecké bohyně Artemis, poblíž které nemůže uniknout pozornosti jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) se svérázně utvářenými listy, který prokazatelně svými léčivými výtažky příznivě ovlivňuje činnost mozku i prokrvení končetin.

socha Diany

Za zmínku stojí i výskyt jedlí bělokorých, douglasek a lísky turecké s tvrdými oříšky, které ve svém komplexu pak připomínají ježka.

Těsně před zámkem jsem si všiml i barokního trojsoší Panny Marie, svatého Dominika a svatého Vincence z roku 1745 na památku 400 osob popravených vzpurnými bočkajovci v roce 1705, které, když se snažili útekem zachránit před rebely, hejtman odmítl vpustit do zámku.

Přejme si tedy, aby nejenom zámek i tato pozoruhodná zámecká zahrada byly v dohledné budoucnosti patřičným způsobem zkultivovány a rozvinuty do původní krásy. Pak bude o to více navštěvována, a to nejenom milovníky přírody!

Drslavické lidové zvyky

Lidové zvyky, to je ten pohádkový poklad, který se ukrývá prakticky v každé slovácké dědině, Drslavice nevyjímaje. Ať už se jedná o zvyky masopustní, známý fašank, anebo zvyky velikonoční spojené s hrkáním, či zase vynášení Létěčka a Marka. K těm, které ani po čase neztratily nic ze svého půvabu, patří nesporně hrkání. Začíná na Zelený čtvrtek, kdy po zpěvu Gloria umlkají kostelní zvony, aby odletěly do Říma. No a jejich lidské srdce oslovující vyzváněním právě nahrazuje již zmíněné – hrkání. Ale celý tento krásný lidový zvyk se musí dít podle přesně vymezených a dodržovaných pravidel. Jak vzpomíná pamětník těchto zvyků, pan Chvíla, hrkače od nepaměti vyráběly zlaté ruce místních řemeslníků, jazyk hrkače i jeho válec musely být vyrobeny z tvrdého dřeva, aby dva dny svého pracovního vypětí něco také vydržely. Ti, kteří s nimi vykročili do ulic a uliček, byli hierarchicky rozděleni na vůdčí „pány“ a „podpány“, tedy starší a mladší kluky. Toto věkové rozdělení bylo respektováno při pochodu vesnicí, v čele zástupu šli největší chlapci, za nimi pak ti menší z chlapců Páni, jelikož byli nejstarší a nejzkušenější, měli na starosti organizaci celého tohoto děje. Jim podřízeni byli podpáni, a těm nezbývalo než na slovo poslouchat své starší, zkušenější kamarády. Byli jimi vysíláni k hrkání i do těch nejmenších postranních uliček. U dolní kapličky se pak po odhrkání všichni sešli a pomodlili se. Menší hoši dostávali za svoji službu od pánů odměny v podobě malých sladkostí.

V noci z pátku na sobotu, tedy v takzvané „panské noci“, se však mezi sousedními obcemi odehrávaly prestižní události, kdy bylo nutno zamezit, aby „Hradčovjané“ neodhrkali na okraji Drslavic to, co přináleželo místním. To by byla přece ostuda nevidaná. A tak „Drslavjané“ v noci z pátku na sobotu na okraji své obce stavěli hlídky a na stráži se poctivě střídali. Spali vždy společně u některého z kamarádů, dříve třeba i ve stodůlce nebo v maštali „za konima“, a ráno ve tři hodiny už znovu šli na hlídky. Oni sami však také snažili vpády Hradčovjanům oplatit, a tak nejednou potajmu pronikli do jejich obce a odhrkali potřebné. Podle pamětníka pana Chvíly se jednou Drslavjané schovávali i na hradčovickém hřbitově... Že při střetech obou komunit občas přibyla nějaká ta boule na hlavě a i rozbité hrkače se musely opravovat, o tom nebylo pochyby. Na Bílou sobotu dopoledne obcházeli „páni“ vesnici dům od domu, u dveří

zahrkali a zazpívali. „Tetičko a strýčku, přišli k vám páni, abyste nám dali něco za hrkání.“ Pamětníci říkají, že se tomuto dříve říkávalo, že vybírají „na chudého hřebca“. Dostávali peníze nebo vejíčka, která zase prodali a vydělané peníze si rozdělili. Na Bílou sobotu v poledne potom hrkalo naposled.

Jiným zvykem, který tak trochu upadl do zapomnění, bylo takzvané

Štandrlování – gratulování

Tento lidový zvyk byl spojován se svátkem hlavně Josefa, Františka, Jana, Anny, Kateřiny, Marie, prostě jmen, která se vyskytovala často. Po válce z obce vymizel, snad proto, že se v uplynulých desetiletích tato typicky česká jména přestala užívat v míře, v jaké to bylo zvykem v minulosti. Šlo spíše o gratulace mezi příbuznými a týkaly se výlučně jenom chlapců. Gratulanty byly většinou děti od předškolního věku až do čtrnácti let vyzbrojené lžicemi a těmi pak vzájemně ňukaly o sebe a zpívaly. Jeden z chlapců pískáním svolal ostatní a křikl: „Kluci, dneska je Josefka, jdeme štandrlovat.“ Z hloučku se ozvalo: „A ke kom půjdeme první?“ Odpověď na sebe nedalo dlouho čekat: „Začnem z horního konca od Chvilů a potom pudem k Pijáčkom a Koničkom, pěkně jim zazpíváme a za to, co si vyštandrlujeme, tak si něco dobrého koupíme.“ Pak už zaznělo ze všech stran: „Tak už pojďme: 'Pukaly lavice, pukaly stolice, pukaly aj dvěře, Jozéfkú, Františku, otevři nám. Když nám neotevřeš, do rána umřeš, muziku vyhrávat neučuješ. Ten Hrubošůj, Chvilůj domeček stojí na dolině, v saměj rozmarýně.“ Každý si bral z domu 2 starší lžičky. Zpívání se opakovalo víckrát, když v domě otevřeli, gratulanti dostávali drobné mince nebo sladkosti. Když se tak člověk pozastaví nad vyzpěvovanými pořekadly tehdejších mladých, neubráníme se dojmavým pocitům z krásné lidové mluvy, k ní se přimykajících příbuzenských vztahů a vůbec působivé atmosféry tehdejšího venkova. Již nečetní pamětníci uplynulých, dávnějších časů říkají, že před válkou měli lidé k sobě tak nějak blíž, než je tomu v současné uspěchané době. Rodiny držely více pospolu a i když život vesničanů byl provázen tvrdou prací na polích, byl prodchnut vědomím vzájemné soudržnosti daleko více jako dnes.

Přinejmenším v tomto ohledu máme našim předkům co závidět!

Rozhledna nad Lhotkou – prstík do nebe

V současné době rostou v našem kraji, jak asi dobře víme, rozhledny jak houby po dešti. Ale jsou to spíše rozhledničky, které se svou výškou nemohou srovnávat s rozhlednou, která shlíží do kraje z Velkého Lopeníku.

Ne každý z nás ale tuší, že i nad vesnicí Lhotkou poblíž Drslavic se tyčí smělá konstrukce rozhledny Kamenná, ze které lze pozorovat snad to nejlepší a nejmalebnější z našeho líbezného slováckého kraje.

Stačí autem odbočit z nyní již málo frekventované silnice mezi Drslavicemi a Hradčovicemi, následně vyjet vozidlem, nebo raději pěšky vyjít poměrně prudce stoupající silničkou centrem obce Lhotka.

Ale už samotný předcházející průchod nebo výjezd dvouřadovou obcí je zajímavý, střídají se v ní po obou stranách silnice nízké původní domky s modernějšími novostavbami. Uprostřed vísy je pak vzhledem pozoruhodná, nedávno rekonstruovaná kaplička sv. Barbory.

Po opuštění obce uvidíme na náhorní rovině k nebi se tyčící vlastní objekt rozhledny, vysoký 35 m, s nevelkou vyhlídkovou plošinou ve výšce 18 m. Komu z nás by se na ni nezachtělo vystoupat vstříc očekávaným dojmům z výstupu, vstříc blankytné obloze nad námi?

Ale tak jednoduché to zase není. Kovové schodiště je pravotočivé se skoro průhlednými, roštovými schody, takže vystupujícím se nedoporučuje dívat pod sebe k zemskému povrchu kvůli případným závratím!

Není rovněž na škodu „zrušit“ při větším množství vystupujících zájemců synchronizaci jejich kroků, tak jak se to dříve doporučovalo útvary vojáků při přechodu mostů, neboť i zde na rozhledně často jedinec nabude oprávněného pocitu, že se celý tento ocelový kolos sice mírně, ale přece jenom ve své vrcholové partii poněkud houpá. Někomu může být tento zážitek docela příjemný, zejména mládeži, jiným však zavdává důvod k nemalým, avšak zcela zbytečným obavám.

Ale ten, kdo vytrvá ve svém úsilí, rozhodně nebude po dokončení své snahy litovat, neboť se jeho očím nabídnou výhledy do všech světových stran, a ty opravdu stojí za to.

Kam se jenom člověk podívá, tam spočine jeho zrak se zalíbením.

Na obzoru jsou patrný hřebeny Bílých Karpat s Mikulčíným vrchem, známým nejenom turistům, ale i lyžařům, Lopenické sedlo, Velký Lopeník s rovněž rázovitou rozhlednou, konzervovanou údajně volskou krví, dále Žitková s rozptýleným kopaničářským osídlením, známá mimo jiné i „žitkovskými bohyněmi“, bělokarpatský zalesněný Javorník. To vše vidíme prostým okem, nebo ještě lépe s pomocí dalekohledu.

Pod námi se údolím ladně vine stužka říčky Olšavy s místy prosvítající vodní hladinou a typickými břehovými porosty vrb i olší. Je ve svých březích regulovaná s výjimkou úseku mezi Míkovicemi a Podolím, ve kterém jsou k vidění zajímavé přírodní jevy.

Obce podél řeky vypadají v podvečerním šeru velmi malebně a nic na tom jejich obrazu nemění ani docela „prozaicky“ se vinoucí pramínky kouře z ohýnků podzimního pálení bramborové natě. Podzimní inverze brání v jejich rozptýlu, takže kouřová „vlečka“ podél řeky může romantické duši připomínat závoj nevěsty „Olšavy“, provázené přilehlým břehem, coby věrným „ženichem.“

V blízkém okolí rozhledny v jižním směru pak člověka zase upoutá lesní komplex Obory, uprostřed kterého se skrývá dobře „utajené“ místo bývalého záměčku „Pepčina“. Dnes v této lokalitě najdeme už jen malou ozeleňenou loučku s pamětní tabulí a vyhaslým ohništěm. Jak symbolické!

Při pohledu z rozhledny na sever je zase možné spatřit lesostepní přírodní rezervace a přírodní památky Rovné hory, Vrchové Chrásti a Vinohradné - teras s bezpočtem vzácných druhů rostlin i živočichů. Ty však bychom měli hledat hlavně na jaře a ne na sklonku „babího léta.“

Nezřídka uvidíme nedaleko ve výškách i káně, zvolna kroužící nad přilehlými poli a číhající na svou kořist.

A tak by každý z těch, kteří se nedali odradit výškou rozhledny a vystoupali až na její vrcholovou plošinku, i když nezřídka se sebezapřením a krátkím se dechem, neměl litovat své vynaložené námahy, a to nejenom pro výše popisované dojmy, ale i pro úžasný, kolem se rozprostírající pocit ticha, modrou oblohu s „kometárními“ stopami nebe křižujících letadel, ale zejména pak kvůli fascinujícímu obrazu zapadajícího, do ruda zbarveného slunce.

rozhledna Kamenná

A právě poslední dojem se nedá jednoduchým způsobem popsat, ten se prostě musí na vlastní oči vidět!

Brodská hvězdárna

V Uherském Brodě je nespočet zajímavých objektů, škol, kulturních zařízení, či sakrálních staveb.

Jsou hodně navštěvovány, a to zcela po právu.

Město Uherský Brod je rozloženo na svahu, když jím vycházíme nahoru, dostaneme se ke skvostu, a sice muzeu J.A. Komenského.

Je symbolem našeho města.

Zdálo by se, že nad ním již nenajdeme nic až tak zajímavého.

A přece!

Necelý kilometr nad městem, uprostřed polí, se nachází uherskobrodská hvězdárna.

Svoji historii pochopitelně nemůže konkurovat výše uvedeným objektům.

Byla postavena teprve před několika desítkami let nezměrným úsilím mnoha zájemců o pozorování nebeské klenby.

Postupně se vybavovala stále dokonalejšími přístroji. Stala se jakousi Mekkou výzkumu hvězdných sfér na jihovýchodní Moravě.

Není tedy divu, že se do ní brzy začaly sjíždět významné osobnosti naší astronomie, aby se podělily se svými poznatky s našimi astronomickými nadšenci.

Význam hvězdárny však nespočíval a nespočívá pouze ve výzkumu, tedy v pozorování a registraci nebeských jevů, hvězdárna svou činností nemalou měrou přispívá i k výchově mladé generace.

Na hvězdárně se pravidelně konají přednášky pro širokou veřejnost, velmi iniciativně pracuje astronomický kroužek.

V průběhu roku hvězdárnu navštěvují žákovské a studentské kolektivy, aby vyslechly co nejvíce zajímavostí o vesmírných dějích.

Zvláště vyhledávaná je hvězdárna v době mimořádných astronomických jevů, zatmění Měsíce, Slunce nebo sledování meteorických jevů.

27. října 2001 poctila hvězdárnu návštěva z nejváženějších.

Při svém pobytu v ČR do hvězdárny zavítali astronauti s českými předky, Eugene Andrew Cernan Gemini 9, Apollo 10, Apollo 17 a John Elmer Blaha, které doprovázel náš kosmonaut Oldřich Pelcák, náhradník Vladimíra Remka, a RNDr. Jiří Grygar, který je na hvězdárně velmi častým a milý hostem.

V rámci svého nabitého programu se zdrželi až nebyvale dlouho, téměř tři čtvrtě hodiny, ve kterých diskutovali s návštěvníky, odpovídali na dotazy a rozdávali autogramy. Každoročně v říjnu bývá velmi úspěšná série přednášek ke světovému kosmickému týdnu a například pozorování opozice Marsu v roce 2003 se zúčastnilo téměř 1000 návštěvníků.

K nejvydařenějším akcím roku 2004 patřilo pozorování transitu Venuše 8. 6. 2004, kterého se jen přímo na hvězdárně zúčastnilo najednou na 380 lidí.

Velmi slibně vypadá i akce „Noc vědců“, jejíž datum spadá přímo do období oslav otevření hvězdárny pro veřejnost. Za 45 let činnosti (do září 2006) navštívilo hvězdárnu téměř 190 tisíc spokojených návštěvníků. K padesátiletí existence hvězdárny jsme registrovali na čtvrt miliónu návštěvníků.

Od roku 2000 se počet návštěvníků trvale pohybuje okolo 7000 ročně, v současné době se návštěvnost pohybuje přes 10 000 návštěvníků.

To se pak v jejich prostorách dveře netrhnou.

Ale nemusíme se na hvězdárně dívat jenom směrem vzhůru.

Je totiž postavena na výhledově optimálním místě.

Stačí se tedy postavit v průběhu světelného dne před ní a máme Uher-skobrodsko zrakem jako při letu letadla.

Když se od ní podíváme do brodské kotliny, uvidíme věže brodských chrámů. Jako na dlani máme i jižní předpolí našeho města se Slováckými strojírnami.

Poměrně ostře se za nimi rýsuje obec Nivnice s kostelem, rozeznáme do svahu vystupující Korytnou, nad ní je patrný hřeben Dubiny a Hrabiny, ještě výše i kóta Lesná, paradoxně hodně odlesněná s osamocenými duby.

Dominantu však pochopitelně tvoří Velká Javořina s nezbytnou re-translační věží.

Naši pozornosti v jihovýchodním směru nemůže uniknout ani Vlčnov s nedalekou rozhlednou a za ním je patrný návrší sv. Antonínka se známým kostelíkem, u kterého se konaly neméně známé poutě.

Zajímat nás bude na jihovýchodě i vyvýšená oblast Valů a Bučníku, což jsou kopce vulkanického původu.

Neopomeneme zrakem zachytit zalesněný masiv Velkého Lopeníku, ale i Lokova, známějšího pod názvem Žitková.

V bezprostřední blízkosti pak vidíme kupoli poli obdařené Černé hory, dále pak Oboru, kdysi se zámečkem Pepčínem.

Jen kousek od nás je Chrástka s malým, tak trochu Broďany opomíjeným lesíkem.

Takže suma sumarum, hvězdárna je nejenom ideálním místem pro ty, co se chtějí kochat noční oblohou, ale i pro ty, co se chtějí z tohoto zajímavého místa rozhlédnout do našeho krásného podjavořinského kraje

Korytnánská svatba

Je vůbec něco krásnějšího v životě ženy, než je svatba, člověk si klade otázku?

Samozřejmě ano, jsou to přece děti, no ale jejich narození by měl předcházet právě níže popisovaný svatební obřad.

Na každé slovácké dědině má svatba poněkud jiný průběh, a to je právě to okouzující a podmanivé. Všechny však mají jedno společné – obohacení okamžiků nevýslovného lidského štěstí lidovými zvyky, které je půvabným způsobem zachycují.

Jak tedy třeba probíhal svatební děj v podhorské obci Korytná podle tamějších pamětnic?

A bylo tomu tak, když já sám, byť jenom jako nahodilý divák, jsem této události přihlížel?

Dodržují se zvyky našich předků, ptal jsem se v duchu.

Celá obec zajisté bedlivě sleduje, do jaké míry budou snoubenci respektovat lidové tradice, přináležející tomuto vesnickému společenství.

Takže v první řadě si musí zamilovaní po poradě s rodiči, následně pak s panem farářem domluvit termín svatby a upřesnit její detaily.

Čtrnáct dní před svatbou mají ohlášky v kostele, po kterých osobně chodí zvát na svoji svatbu družky, družby a známé, a těch bývá v Korytné opravdu pozeňnaně.

V dalších dnech se musí připravit místnost pro hosty, pak čeká nějaké prasátko na svůj nemilosrdný osud, stejně jako nic netušící, po dvoře pobíhající drůbež.

Týden před svatbou to všude voní, neboť se peče cukroví a koláčky.

S ohnivou vodou, tedy se slivovicí, se nešetří, nalévá se do litrovek, půl-litrovek i sodovčáků.

V pátek před svatbou obcházela nevěsta se svojí družičkou všechny svobodné dívky ze své i ženichovy strany, které měly jít na svatbu, a zvala je za družičky, ženich se svým družbou zase obcházel všechny ostatní příbuzné a znovu je zval na svatbu.

V toužebně očekávanou sobotu se svatebčané a družbové sejdou u ženicha a jdou s muzikou k nevěstě, přičemž každý přinese nějaký ten dar. Odměnou je jim „štamprle“ slivovice a nějaký ten „zobec“. Ženich přichází se svými přáteli a s pomocí staršího ze své družiny musí přede

dveřmi rodičů nevěsty odpovědět na tři otázky, načež je mu následně nabídnuta falešná nevěsta. Na oko určitě váhá, ale pak si vybere tu pravou.

Pak všichni rozesmátí vejdou do domu nevěsty, kde je čeká pohoštění a družičky připínají voničky všem svatebčanům.

Ženich a nevěsta požádají své rodiče o požehnání. Po jejich souhlasu se vydává svatební průvod do kostela, cestou nejednou zastavuje a ženich se musí penězi nebo slivovicí vykoupit. Jde se s muzikou, vdolečky a štamprlemi se hostí přihlížející.

Po obřadu v kostele museli novomanželé přivítat své svědky (obvykle to byli bířmovací kmotři, kmotry) a jejich manželky, tzv. „široké“

„Vitajte kmocháčku, vitajte kmotřenko“, jinak se tito urazili a odešli ze svatby, byli to totiž nejváženější hosté a také přinesli největší dary novomanželům.

V kostele probíhá slavnostní obřad a zaznívají krásná slova, podobná následujícím:

„Pocit lásky je velikým darem lidských bytostí, je tím nejlepším, co může člověk v průběhu života potkat.

A právě tento hluboký a vřelý cit, založený na vzájemné úctě a porozumění, nechť se stane pevnou zárukou trvalosti vašeho krásného nastávajícího společného života.

Buďte si vědomi, že milovat neznamená jenom mít rád, milovat je i věřit, odpouštět a znovu podávat ruce, milovat znamená rozdělit svou duši i srdce ve dvě.

Buďte prosím k sobě shovívaví, jeden druhého podporujte a vycházejte mu vstříc s úsměvem, neboť slovy klasika: ‘Úsměv je dýmalem lidské duše, jehož lesk nechť se stále odráží u vás obou!’“

Z kostela se pozvaní hosté odebírají na oběd k ženichovi.

Tím však zdaleka celá děj nekončí. K nevěstě se jde na svačinu a na večeři.

U odpolední svačiny se házelo do koláče a zpívaly se písničky. Peníze z koláče se pak vysypávají nevěstě do šátku.

Navečer probíhalo zpívání nad koláčem:

Nevěsta nebyla v místnosti a svatebčané ji zpěvem zvali mezi sebe: „za stoly sedáme, nevěsty nemáme, doved nám ju starší družbo, nech jí zazpíváme.“ a družba přivedl nevěstu, se skloněnou hlavou. Poté si svatebčané vyžádali přinesení koláče:

„Dajte vy nám dajte, co nám míníte dat,
aby sme vám za to mohli poďakovať.“

A pak se zpěvem vyvolával ženich, rodiče, babičky, sourozenci a postupně všichni hosté, s tím, na co mají přispět.

„na vás my ženichu, na vás my čekáme,
na pěknou kolébku od vás my žádáme!“

Když bylo obdarujících víc, tak se jim pomáhalo zpěvem např.

„Hažte jí hažte vesele,
nech sa nevěsta usměje.“

A také:

„Sestřičky už poskakujú,
stokoruny vytahujú.“

Každému se zpěvem poďakovalo:

„Hažte jí, hažte, hažte dál,
Pán Bůh vám zaplať za ten dar.“

Po skončení obdarovávání družička „říkala nad koláčem“, kde poďakovala rodičům za vypravení svatby, hostům za dary a novomanželům popřála do společného života a vybrané peníze vysypala nevěstě do ubrousku do klína.

Před večeří se vyskakovalo z okna. Nevěstu chytil buď ženich nebo družba, podle toho, kdo byl hbitější. Když ji chytil družba, musel se ženich vyplatit

Po večeří proběhlo čepení nevěsty, kdy vdané ženy z rodiny pod vedením „široké“ za zpěvu odebrali nevěstě věnec, začepily ji a uvázaly šatku

Poté následuje odchod do hospody na taneční zábavu, sólo nevěsty bylo tradicí.

Pak teprve končí den, na který budou nyní již novomanželé jistě trvale a s láskou vzpomínat. Na den, kdy se spojila dvě milující srdce v jedno společně tlukoucí.

Zkáza Maršova

„Středem světa“ se někdy označuje obec Rudice, údajně snad proto, že z ní je na všechny světové strany stejně daleko k okolním vesnicím. Naproti tomu „konec světa“, tedy místo, kde dávají lišky takzvané dobrou noc, je snad na Moravském Slovácku jenom v Maršově.

Ale v polovině šedesátých let se stalo v této obci něco, co si člověk dokáže jen těžko představit.

Ve svahu nad obcí došlo k sesuvu, který v několika týdnech zničil polovinu obce.

Přelom roku 1966/67 si každý pamětník z uvedené vísky jistě dobře pamatuje.

Podle vzpomínek paní Habrovanské všechno tehdy začalo vcelku nenápadně.

Začátkem šedesátých let si s manželem začali stavět domek v horní části této obce. Bezpochyby se hodně nadřeli a doufali, že si budou po jeho vybudování užívat krásného, tichého místa a také následující téměř dva roky žili spokojeným životem.

Ani v nejmenším netušili, co na ně příroda chystala.

V roce 1967 bylo horké léto, půda v obci i kolem ní vysychala, všude byly viditelné velké zemní trhliny.

Habrovanští si stěny v interiéru domu omítli vápnem, jak bývalo tehdy zvykem, Avšak krátce po dokončení stavby začala omítka prskat. Zprvu nenápadně, šlo jen o drobné prasklinky.

„Proč se znepokojovat, vždyť čerstvý nátěr sesycháním běžně drobně popraskává,“ říkali si mladí manželé. Zneklidňující však bylo, že se časem trhliny ve zdech stále zvětšovaly.

A to už bylo varovné znamení.

Kolem Vánoc téhož roku se jednoho dne ozvalo uprostřed obce nezvyklé dunění. Lidé vylekaně vyběhli ven, ale pohledem nic mimořádného nezaznamenali.

Bouře nebyla v dohledu, ani kolem usedlostí žádné plně naložené vozidlo neprojždělo.

„Co to jenom mohlo být, co se to jen děje,“ kladli si otázku.

V dalších dnech kdosi jen tak mimochodem nahlédl do hluboké studny, kterou nedlouho před tím vyhloubil soused paní Habrovanské.

Vydechl údivem, náhle bylo vše jasné.

Spodní část studny byla zavalena masivním blokem hlíny a šterku.

Tak to byla ta příčina nebývalého hluku, rázem si spolu s jinými uvědomil.

Z jara pak události nabyly rychlého spádu, který ještě urychlily četné deště, následující oblevy.

Vodní spousty z nich pocházející promáčely stráň nad domky, která se svým půdním pokryvem dala po jílovitém podloží do nezadržitelného pohybu.

Stavby v obci se začaly svými stěnami naklánět a postupně bortit. Křivily se v nich okenní rámy, nešly zavírat dveře, vzdouvala podlaha.

Trhlíny ve zdech domů se rozevíraly více a více, údajně se dala do nich prý dokonce strčit ruka.

sesuvem narušené maršovské stavení

Nastal čas poradit se s odborníky. Ti přijeli a jejich verdikt byl neúprosný.

„Okamžitě se musíte, paní Habrovanská, vystěhovat!“

Podobný příkaz nedlouho poté postihl další tři rodiny.

Vše se hýbalo, domy, stodoly, celý svah nad domky se dal do pohybu, dokonce silnice před domky začala sjíždět směrem k potoku.

Došlo k přírodnímu úkazu naprosto nebývalých rozměrů, neboť sesuv se udál na ploše několika hektarů.

Stromy v přilehlé stráni se vykláněly do údolí více a více.

Téměř celá polovina obce v dalších dnech a týdnech vzala za své.

I v dnešní době, po téměř padesáti letech, nacházíme v dané lokalitě stopy po tehdejší katastrofické události.

Na některých místech ještě můžeme pozorovat rozvaliny tehdejších domů, některé stromy jsou zase ve svahu zjevně nakloněné, někdy se proto takovým říká opilé stromy.

Část obce zůstala sice netknuta, ale dílo zkázy bylo příliš velké, takže se víska do značné míry vylidnila.

V zasažené části obce asi už nikdo nikdy bytelnou stavbu nepostaví, nebylo by to ostatně rozumné.

Tehdejší obyvatelé dostali možnost přesídlení do nových, urychleně stavěných domů v Uherském Brodě.

Ulice, ve které dnes pamětníci tehdejší události bydlí, se dnes podle této události nazývá Maršovská.

Nezdenská Skala

V Nezdenicích na Vlárské dráze je toho k vidění mnoho: zámček, vývěr specificky chutnající minerální vody, památné objekty, ale je zde možné spatřit při různých příležitostech i lidové zvyky, tak typické pro naše malebné Slovensko.

Ale přiznejme si, že uvedené skutečnosti lze nalézt i v jiných obcích slováckého regionu. Je tedy něco pro tuto obec originální, svým vzhledem jedinečné, neomšelé?

Je!

Jde o setkání mladých básníků, divadelníků, často amatérského ražení, kteří se zde v polovině června scházejí ve zcela zvláštním prostředí nezdenického andesitového lomu, aby předvedli divákům svá divadelní i básnická umění, často originálního rázu.

Nejinak tomu bylo tuto sobotu, na dohled od blížícího se letního slunovratu.

Nedalo mně to, abych si ještě před vystoupením našeho mládí neobhlédl okolí vzhledem nesporně zajímavého amfiteátru.

Jen několik desítek metrů od tohoto přírodního jeviště se mým očím zjevil starý, dnes již nevyužívaný lom, který na první pohled budí svou mohutností nemalý respekt.

Pod jeho strmou skalní stěnou v dopadajících slunečních paprscích odpočívala v tichu a samotě hladina jezírka, která s okolní bohatou a divokou vegetací ve mně vytvářela pocit jedinečnosti a současně i jakéhosi tajemna.

Ale já se musel vrátit do prostor, kde se ve všeobecném očekávání měly odehrávat pohádkové děje, prezentované našimi nejmenšími, tedy dětskými umělci.

Těmi místy byla mýтина, nebo spíše palouček lemovaný statnými, k sobě se sklánějícími bělostnými statnými kmeny bříz.

V době mého příchodu se již travnatý palouk hemžil mládím, děti rozmanitého věku se zde převlékaly do umně vyrobených kostýmů pod pečlivým dohledem svých vychovatelek a učitelek.

Přicházející návštěvníci zaujímalí místa k sezení, někteří z nich, větší, již odrostlejší, dávali přednost sledování nastávajícího dění ve stoje.

Netrvalo pak již dlouho a přírodní hlediště se zaplnilo pohádkovými bytostmi, které svými dětskými hlásky a pohyby rozehrály děje dob dávných, kdysi skutečných, ale u jiných jen v romantických představách existujících.

Jedna scénka za druhou postupně oslovovaly pozorně sledující diváky, a co bylo zvlášť obdivuhodné, přímo je vtahovaly do dějů prezentovaného hereckého nadšení.

Představení „Cyril a Metoděj“, „O svatém Prokopovi“, „O červeném Karkulínovi“, „Chudáku čarodějovi“, „O Otesánkovi“, ta všechna stejně jako ostatní, se tak stávala každíčkou chvíli perličkami na náhrdelníku letošní nezdenické „Skaly“.

přírodní divadelní scéna v bývalém kamenolomu

Vše popisované se odehrávalo za doprovodu naším sluchem příjemně vnímaných melodií a procítěných slov „zpívající paní učitelky“ Elišky Vintrové.

Není v tuto chvíli důležité posuzovat, která scénka byla lepší druhé, všechny nás totiž upoutaly nejenom svou náplní, tedy probíhajícím dějem, ale hlavně v dětských očích zjevně patrnou radostí.

Co na tom, že někdy dětským ochotníkům vypadlo nějaké to slovíčko z textu či se objevilo sem a tam droboučké herecké zaváhání.

To vše naopak dodávalo viděnému punc souznění a zároveň bylo zdrojem sympatií nás přihlížejících, palečky držících diváků.

Člověk si v tu chvíli s hřejivým pocitem v srdci uvědomoval, že v dnešním světě je už jen málo takových míst, kde pohoda, pokora, radost, ryzost a přátelství jsou rozdávány plnými hrstmi, míst, kde se krása a dovednost mládí prolíná se zelení korun ztepilých stromů, bujných křovin a vše prostupujících koberců travin.

Zde přítomná atmosféra svou intimitou a rodinným prostředím navazovala pohodu, ve které jak herci, tak i přihlížející měli pocitově k sobě neobyčejně blízko a zjevně se ztotožňovali s ději jednotlivých scének.

Čím to asi je, že takové ryzí umění nepotřebuje sály s girlandami světel a stěnami z mramoru?

Snad je to tím, že zde samotná příroda vytváří ten nejkrásnější kolorit všeho viděného a slyšeného.

A tak se na této přírodní scéně postupně střídaly amatérské souborky ze škol a školiček z blízkého i vzdálenějšího okolí, aby jimi pronášené veršiky s probíhajícími ději osvěžující vánek roznášel nejenom mezi nás, ale i do korun naslouchajících okolních bříz a javorů.

Odměnou mladým umělcům za předvedené výkony byl nefalšovaný potlesk stovek dlaní, často i dětských ručiček, o který se dělila jinak netečná nedaleká kamenná skála s hladinou blízkého, v hřejivém jarním slunci zasněného jezírka.

To, co se tady začátkem léta odehrálo a každým rokem odehrává, je něčím, co musí duši každého příchozího obejmout.

Zde není mnohdy dusné atmosféry profesionálních divadelních scén, zde nenacházíme přetvářku a nepřírozenou vyumělkovanost.

Velké poděkování za celkové dojmy z předvedených představení proto patří bezesporu všem organizátorům, kteří naše děti vedou k prezentaci takového poutavého druhu umění.

Když jsem pak v pokročilém odpoledni pohlédl vzhůru k blankytné obloze, spatřil jsem na ní zvolna plující mráčky, mezi nimiž k zemi mazlivě pronikaly sluneční paprsky.

Něžně hladily všechny ty postavičky Přemyslovců, věrozvěstů, ale i pohádkových čertů a čarodějů, abych si právě v těch okamžicích spo-

lu s ostatními přítomnými uvědomil, že krásy tohoto světa nespočívají v blahobytu a mocenských postaveních.

To nejhezčí naopak nacházíme v kouzelné atmosféře zde prožívaných chvil, a už proto nezdenská „SKALA“ přitahovala, přitahuje a bude přitahovat poetické duše a opravdové lidičky se srdcem otevřeným hodnotám, které se jinde koupit nedají.

Právě takovým dojmům, které se zkrátka jen tady, v době vrcholícího jara, mohou s citem, porozuměním a láskou prožívat.

Kouzlo řeky Olšavy

Naše krásná země je bohatá na vodní toky, pravda, pravda, nejsou příliš velké, ale o to svými zajímavostmi přitažlivější. Mnohé z nich jsou opěvovány a vůbec literárně zpracovávány v mnoha uměleckých dílech. Kdo by neznal Smetanovu Vltavu, svými dějinnými událostmi proslulé jsou i toky Labe, Moravy, Sázavy, Svratky a mnoha dalších.

Menší řeky a říčky už tolik pozornosti nebudí, ale i ty mají svá tajemná zákoutí, poklidné zátočiny, ale i bystré peřeje, a jsou tedy příležitostně vyhledávány ať už sportovci, nebo zase rybáři či romanticky založenými jedinci.

V našem slováckém regionu se nejspíše čas od času dozvídáme o pozoruhodnostech řeky Moravy, jejích vlhkých lužních lesích, anebo pro rybáře zajímavých přilehlých slepých ramenech tohoto, v našem kraji nejznámějšího vodního toku.

O jeho levostranném přítoku, řece Olšavě, se mluví už jen spíše sporadicky, a to nejspíše v době periodických záplav. Je řekou, nebo spíše říčkou nevelkou s malým vodním průtokem a nevysokými vodními stavy po větší část roku.

Pramení v hlubokých a temných lesích za Pitínem, proplétá se zprvu valašskými, později pak i malebnými slováckými obcemi. Její nepříliš široké koryto je téměř beze zbytku regulováno, což s sebou přináší nejenom známé klady, ale i určité jevy záporné. Lužní lesy kolem tohoto vodního toku bychom asi hledali marně, a přece je jedna jeho část, o které širší veřejnost příliš neví, která je však svým vzhledem kouzelná a přitažlivá ve všech svých ročních obdobích.

Jde o zhruba dvoukilometrový úsek řeky mezi Míkovicemi a Podolím. V těchto místech řeka nikdy nebyla spoutána regulacemi, její vývoj byl ponechán přirozenému dění, a zdejší příroda se nám za to zde odměnila nádhernými ukázkami toho, jak kdysi řeky vypadaly ve svém původním pojetí.

Toto místo bylo vyhlášeno v roce 1999 přírodní památkou a není pochyb, že se tak stalo zcela oprávněně.

Je totiž uceleným komplexem ojedinělých geologických, botanických a zejména zoologických zajímavostí. Přes jeho nevelkou rozlohu může-

me na této lokalitě spatřit bohaté porosty vrb, statných topolů bílých, trnovníků akátů, olší a dalších typických vláhomilných dřevin.

kaňon Olšavy mezi Podolím a Mikovicemi

Dostat se do těchto koutů není však vůbec jednoduché. Přístup k řece je zde zatarasen téměř neproniknutelnými houštinami plaménku plotního, ptačího zobu, brsleny evropského, bezu černého a řadou dalších známých i méně známých druhů křovin.

Bohatě je zastoupen i bylinný porost, ten tu tvoří husté polštáře kopřiv, omanů, kostivalů a dalších bylin.

Samotné koryto řeky je místy zavaleno padlými, věkovitými stromy s bizarně pokroucenými, již mnohdy odumřelými větvemi. Asi tak nějak má vypadat pralesní vegetace! Co však člověk při své návštěvě asi neočekává, to jsou mohutné a kolmé březní stěny, tvořené okrově zbarvenou spraší a podobně utvářenými sprašovými hlínami, které místy dosahují až dvanáctimetrové mocnosti.

Spraše jsou čtvrtohorní prachové navátiny ze studeného tehdejšího období. Jsou málo soudržné a dříve se používaly jako materiál na cihlářské výrobky.

Tyto sprašové útvary svou mohutností snad ani nemají v celé naší republice konkurenci, jsou tedy pro případné laické pozorovatele něčím zcela výjimečným a pro zasvěcené odborníky zase cenným studijním jevem.

Zde je však třeba důrazně varovat případné návštěvníky, aby se nepřibližovali k těmto stěnám seshora, neboť jim hrozí nebezpečí pádu do koryta řeky s nevyhnutelnými fatálními následky.

Celá tato oblast však neméně upoutává i svým pestrým živočišným světem. Na své si zde přijdou především znalci ptactva, ornitologové, neboť vidět zejména v době hnízdění ve stěnách břehů ledňáčky říční, to se nepodaří jen tak někomu. Výskytem je zde i strakapoud malý, rákosníci, rehci, žluny, žluvy a cvrčilký. Při trošce štěstí je tu možné v patřičnou roční dobu zaslechnout i slavíka obecného a pozorovat řadu dalších ptáčích druhů.

Celkově lze tedy konstatovat, že tedy i malé vodné toky, nebo spíše právě tyto, mají svůj nesporný půvab, patřičnou vědeckou hodnotu, a jsou navíc nepopíratelným dokladem krás naší české krajiny.

Nivniční mykologové

Hovořit o zajímavostech Nivnice není zrovna jednoduché.

Čemu dát v této pohledné obci přednost?

Psaní o pravděpodobném rodišti J. A. Komenského v Bartkově mlýnu, anebo se věnovat Vychovatelské knihovně významného nivnického rodáka Dr. Josefa Kachníka?

Ale o tom výše uvedeném už toho bylo přece hodně napsáno.

Jelikož je v této obci velmi aktivní činnost mnoha spolků, rozhodl jsem se následujícími řádky věnovat jednomu zvláště mimořádně činnému, a sice spolku nivnických mykologů.

Když jsem nedávno v novinách náhodou objevil nabídku návštěvy jejich výstavy, neváhal jsem ani okamžik.

A tak jsem v nedělním odpoledni nastartoval vůz a za zakaboněné oblohy, jen místy s probleskujícím sluncem, vyjel do nedalekého vesnického sídla, uváděného, jak už jsem uvedl, jako rodiště našeho proslulého, světově známého pedagoga.

U kulturního domu, nivnické Besedy, jsem byl místním občanem naměřován do předsálí, umístěného v rotundovitě vyhlížející stavbě.

Po otevření venkovních dveří mě uvítala poněkud strašidelně vyhlížející figurína babky houbařky, obklopená lesním zátiším.

Po otevření dalších, tentokrát vnitřních dveří jsem po spatření vystavených mykologických sbírek takřka vydechl údivem.

Mým očím se předesílal obraz houbařova snu, opravdu nepřeháním.

Ve výstavní místnosti, vybavením optimálně strukturované, jsem spatřil pozoruhodné množství rozložených vzorků hub.

Viděl jsem v životě hodně podobných výstav, určitě i prostorově rozsáhlejších, ale žádná na mě neudělala svou rozmanitostí a nápaditostí takový dojem, jako ta dnešní, mnou prožívaná.

V prvním okamžiku mě však neupoutaly ani tak jednotlivé plodnice hub, jako spíše jejich kolorit.

Byly vloženy do misek s různobarevnými podložkami a pečlivě obklopeny větévkami dubů, šípkových růží, ba i drobnou pařezinou.

Mnohé z nich byly zasazeny do mechových polštářků, skoro jsem těm houbám záviděl, neboť se musely v mechu cítit jako v bavlnce.

z každoroční výstavy hub v Nivnici

Na jednom ze stolů jsem si nemohl nevšimnout i půlmetrového špaluku s přirostlou hlívou ústříčnou, neboť právě ona, stejně jako ostatní dřevokazné houby, je typická svým výskytem na odumírajících stromech.

Z každého místa s vystavenými vzorky tak přímo čísel životní prostor, který houby svými životními nároky vyžadují.

To, co jsem na této výstavě neustále vnímal, to nebyla jen mykologická škola, to byla především ukázková sounáležitost organismů s jejich prostředím, tedy ekologie par par excellence.

Výstavní místnost se brzy zaplnila nejenom místními občany, ale i četnými zájemci z okolních obcí, takže zanedlouho měl člověk co dělat, aby se mohl co nejvíce přiblížit k vyhlédnuté plodnici a věnovat se průzkumu té které houby.

Podle informací organizátorů bylo zde vystaveno na 130 druhů hub, z nichž každá byla něčím zajímavá.

Co mám povídat, obrazy krásných, ale jedovatých muchomůrek červených se střídaly s neméně jedovatými muchomůrkami citronovými, aby se o kousek dál kolemjdoucímu představila mnohem sympatičtější, tedy jedlá muchomůrka „ružovka“.

V uzavřené sklenici, nedaleko svých družek, asi zlobou „svírala“ své bílé lupeny smrtelně jedovatá muchomůrka zelená.

Pročpak ale byla uvězněna?

No, co kdyby její plodnici někdo neznalý začal rukama mnout, to by přece mohlo být zdraví ohrožující konání.

Barevnými klobouky se přítomným návštěvníkům chlubily i holubinky – nazelenalá, namodralá, hlínožlutá.

Další skupinu hub tvořily pečárky, ať už polní nebo lesní, ryzce, čirůvky, klouzci, suchohříby, strmělky, penízovky atd.

Exempláře hříbu dubového a smrkového vzhledově vypadaly jako kdyby je někdo před několika minutami přinesl z lesa.

Trochu stranou zájmu se asi cítily václavky, ty jsou totiž v současné době k nalezení snad v každé druhé zahradě.

Totéž patrně platí i pro zástupce žampionů a bedel.

Naproti tomu jako méně běžné nám byly prostřednictvím přítomných mykologů představeny: hřib borový, šťavnatka oranžová, slizečka porcelánová, která je mimochodem známá obsahem protiplísňového antibiotika.

Přirozeně nemohly na stolech chybět ani další léčivé houby – lesklokorka lesklá, outkovka pestrá či čirůvka fialová.

Přirozeně nemohu vyjmenovávat všechny houby, které jsem na této výstavě s neskrývanou zvědavostí obdivoval, několik stran textu by k jejich popisu nestačilo.

Mohu jen konstatovat, že pro člověka, který má rád přírodu, to byla v uvedeném nedělním odpoledni doslova vizuální pohádka.

Pochopitelně jsem za těchto okolností nemohl nechat zahálet i svůj fotoaparát, ale přece jenom není nad možnost si očima ohmatat originální vzorek houby.

Vážme si tedy takových příležitostí, ve kterých můžeme v ucelené podobě pozorovat obdivuhodnou druhovou rozmanitost přírody.

Zbývá už jen perlička na závěr.

Každou chvilku dostával člověk od sympatických organizátorů výstavy nabídku vynikajícího houbového guláše a polévky.

Já osobně jsem dal přednost na jazyku se rozplývající topince s houbovou pomazánkou. Chtěl jsem ji zaplatit, ale prý je to gratis.

Nic lepšího jsem v posledních dnech nejedl, musíte mně věřit.

Nivničit mykologové se mají už dlouhodobě čím chlubit, takže takové výstavy by si člověk neměl nechat ani v budoucnu ujít!

Za poslední žítkovskou bohyní

Ale kam?

No samozřejmě k její usedlosti, k paní Irmě Gabrhelové, dnes ovšem již nežijící.

Za tím účelem si stačilo přečíst kterýsi den minulého týdne avízo Slováckého deníku na možnost skupinového seznámení se s krajem našich Kopanic, konkrétně pak Žítkovou.

Bílé Karpaty znám více jak dobře, dělal jsem průvodce touto krajinou, ale podívat se do usedlosti bohyně, no takovému lákadlu jsem přirozeně odolat nemohl.

V sobotu ráno jsem se autem vypravil do tohoto překrásného koutu našich pohraničních hor.

Počasí bylo docela přívětivé, na obloze se couraly jen průsvitné závoje cirrostratů, které neměly proti slunečním paprskům valnou šanci na úspěch.

Při stoupání prudkými serpentínami nad Bzovou jsem míjel odstavená auta houbářů, nemyslím si, že by se ten den vraceli po deštích předcházejících dnů z lesa s prázdnými košíky.

U Obecního úřadu na Žítkové už nedočkavě čekalo několik desítek účastníků vlastivědné akce.

Většinou šlo o mladé osoby, v nejednom případě i s malými dětmi.

Popošli jsme několik set metrů k hotelu Kopanice, kde jsme byli našimi průvodci pod statnou lípou orientačně seznámeni s náplní akce a základními informacemi o okolní kouzelné přírodě.

Využil jsem situace a v touze po zviditelnění jsem se přihlásil o slovo.

Poučil jsem přítomné o horninovém složení Bílých Karpat, napřaženou rukou pak nasměroval jejich oči ke kopcům na obzoru s jejich pojmenováním.

Pěknou hřebenovou silničkou jsme se pak vydali k sídlu poslední žítkovské bohyně, Irmě Gabrhelové.

Po cestě nám byla vítanou zastávkou ovčí farma, u které si mnozí z nás zakoupili celé hroudy kvalitního ovčího sýra.

Ale to už zbývalo jen několik kroků k našemu hlavnímu cíli, usedlosti bohyně.

Nejprve jsme se ale zastavili v její blízkosti u malebné zvoničky a teprve pak, po vyzvání vlastníkem cílového objektu, mohli sestoupit několik desítek metrů po svahu k uvedenému hospodářství.

Abych pravdu řekl, očekával jsem vzhled stavení z dob, ve kterých se zde odehrávaly události, literárně bohatě zpracované.

Tedy hliněné, sotva držící stěny, doškovou střechu, dřevěné plůtky a podobně.

Přiznám se, že jsem byl v tomto ohledu poněkud zklamán.

Spatřil jsem čistě omítnuté venkovní stěny, pečlivě z pískovcových kamenů tvarovanou čelní zídku, moderní krytinu z tašek, olemovanou lesknoucími se pozinkovanými okapovými rourami.

stavení žitkovské bohyně

To vše mně tak nějak nepasovalo k sídlu věštkyně, opředeného tolika pověstmi.

Ale to už počal jeho současný majitel výklad o složitém procesu nabývání této nemovitosti.

Uváděná fakta mě až tak moc nezajímala, a tak jsem se raději snažil ve svém okolí najít kouzelné byliny, které bohyně ve své praxi nesporně používala.

Nic až tak zvláštního jsem bohužel nenašel, kolem jsem viděl růst pouze všudypřítomnou smetánku lékařskou, řebříček, šťovík, sem tam třezalku...

Žádná mandragora nebyla v dohledu...

Hmm!

Mezitím jsme byli vyzváni ke vstupu do dvorku a posléze i do jednotlivých, nepřiliš velkých místností s pozoruhodně nízkými stropy.

Všechno ve světničkách bylo pečlivě upravené, v rohu jedné z nich jsem spatřil objemnou komodu, na stěnách místností pak visely početné obrazy s náboženskou tematikou.

Uprostřed trůnila rozložitá postel, nikoliv však, jak jsme se záhy dozvěděli, původní.

Já ale spíše čekal, že v tomto prostoru uvidím ztrouchnivělé trámy, rozvrzanou lavičku i stůl, snad i pavučiny v rozích světničky.

A místo toho jsem svým zrakem při dveřích zaregistroval elektrickou zásuvku a pod svými botami navoskovanou podlahu.

Ale abych byl objektivní, i to, co zde zbylo z původního interiéru, ve mně navozovalo jedinečnou atmosféru dob nenávratně uplynulých.

Tak tady, na vysoko položených samotách Bílých Karpat, končinách neskutečně krásných, ale i drsných, se odehrávaly všechny ty poutavě popisované mystické děje.

Zde, právě tu, kde stojíme a nasloucháme!

Náš průvodce nám naznačoval, že i v současnosti v těchto místech někteří návštěvníci prožívají neobvyklé pocity.

No, nevím, jestli mám dát na tyto řeči, kasteláni mívají zpravidla „Bílé paní“ už připravené v zásuvce...

V dalším průběhu naší návštěvy jsme se dozvídali, jak vědma se svými návštěvníky zacházela.

Údajně dokázala již předem rozpoznat dobrého člověka od špatného. Ten se pak u ní přirozeně dlouho nezdržel.

Ale ať jsem hovořícího poslouchal, jak jsem poslouchal, pořád jsem měl dojem, že se výkladově mluví pouze o kulisách v minulosti zde probíhajících dějů.

K jádru věci, tedy k vlastnímu procesu ovlivňování nemoci, zařikávání, jsme se bohužel nedostali.

O něm by zajisté více věděli etnografové, ale ti mezi námi nebyli.

Co se dělo dále?

To bych nebyl já, abych v navštíveném prostoru nešel cestou vlastního bádání.

Ze světniček i kuchyňky jsem se proto znovu nenápadně vytratil na dvorek, na kterém jsem se kochal původní dlažbou volně uložených kamenů z jílovitých břidlic.

Současně jsem všude kolem hledal i další stopy minulosti, konkrétně pak zbytky původní omítky, dobové nářadí atd.

Částečně jsem byl úspěšný, neboť jsem pod lipkou objevil rozvrzanou stoličku, na které vědma snad kdysi odpočívala.

Naše hromadná návštěva se však k polednímu pomalu chýlila ke konci.

Vyšli jsme ze stavení ven, abychom, provázeni nádhernými výhledy do okolního kraje, pokračovali dále v cestě směrem dolů k potoku a k příhraniční restauraci.

Co říct závěrem?

Jsem si jistý, že náš krátký pobyt v sídle žitkovské bohyně byl pro všechny přítomné velmi poučný.

Nejspíše si mnozí z nás uvědomili, že existují děje, které snad ani netouží po vysvětlení, aby se tím staly o to přitažlivějšími.

V každém případě žitkovské bohyně toho v určitém směru věděly o přírodě více než my, aniž by musely studovat odbornou literaturu.

Byly i výtečnými znalkyněmi lidských duší, možná, že právě v tomto ohledu by se mohli někteří naši lékaři od nich lecčemus přiučit.

Rovněž jsem si jistý, že si zcela určitě ponechaly některá tajemství navždy pro sebe. V tomto bych jim docela fandil.

„Na světě je totiž tolik pravd, kolik je lidských bytostí“.

Naštěstí!

Záhorovický „morový“ hřbitůvek

Naše krajina je prostoupena nevšedními přírodními krásami i objekty nemalého historického významu.

Pozornému oku by však neměla uniknout i místa, která jsou svědky nevýslovného utrpení obyvatelstva v dávných dobách.

Kromě válečných vřav obyvatelstvo tehdy decimovaly i epidemie nemoci, které jsou dnes v civilizovaných zemích prakticky již neznámé.

V předcházejících staletích však se staly pohromami nevídaného a zhoubného rozsahu.

Oběti těchto apokalyptických hrůz byly pohřbívány mimo vesnice a posléze upadaly jejich hroby v závoj zapomnění.

Jedním takovým památníkem tehdejší hrozné doby je nevelký pozemek na okraji Záhorovic, který je však chybně, často i na mapách, označován jako morový hřbitov.

Zasvěcení lidé, a to nejenom místní, však vědí, že jde o omyl. Na uvedeném místě byli pochováváni obyvatelé obce, kteří podlehli další tehdejší smrtelné epidemické chorobě, a sice choleře.

Ta údajně přišla do našeho kraje s pruskými vojsky v 18. století, ale písemné doklady o pohybu pruských válečníků přímo v obci údajně chybí.

Cholera se začala do našich končin šířit z Uher a i když byla hranice s nimi dodatečně uzavřena, nemoc přece jen postupně pronikla i do našeho vnitrozemí.

Chtěl jsem navštívit tuto lokalitu, a tak jsem musel ještě před stoupaním silnice z Uherského Brodu do Bojkovic doleva odbočit krátkou, do kopce stoupající uličkou, lemovanou po stranách převážně nízkými staršími domky.

Už po několika desítkách metrů její pevný povrch končil a přecházel v úvozovou polní cestu.

Je to tak snad i lepší, neboť se tímto způsobem přirozeněji uchovává do přírody zasazený kolorit níže popisovaného pietního místa.

Již krátce za posledními usedlostmi se mně otevřel pohled na miniaturní hřbitůvek, svým vzhledem téměř splývajícím s okolní přírodou.

Jen málo čitelná tabule na jeho počátku zvěstuje zpravidla nahodilým návštěvníkům tohoto prostoru, kdo a kdy byl na tomto malém návrší v předminulém století pohřben.

Pamětní kříž v jeho středu je obklopen masivními kusy poraženého stromu, nad kterými se k nebi vypínají dvě věkovité, rozsochaté lípy s mnohačetnými trsy jmelí v jejich korunách.

Právě toho jmelí, které má podle pověr přinášet lidem štěstí. To však neměli ti, co v obci v těch dobách žili ranami krutého svého osudu v ní zemřeli, a byli na tomto vyvýšeném místě pak následně do země uloženi.

V písemných pramenech se uvádí počet 67 zemřelých osob v průběhu pouhého jednoho měsíce roku 1831.

Nejenom však cholera, ale i mor byl příčinou značného úbytku obyvatelstva našich zemí.

Uvádí se, že v některých dobách v naší krajině umírala na takzvanou černou smrt až polovina venkovského či městského obyvatelstva.

Když se vysloví název této nemoci, tak člověku patrně přeběhne mráz po zádech, i když, jak už bylo řečeno, v dnešní době je nákaza touto chorobou ve vyspělých zemích prakticky vyloučena.

Dosud se však ojediněle vyskytuje v některých odlehlých oblastech světa, kde jsou s hygienou, jak se také říká, na štíru.

Ve středověku se však morové epidemie periodicky vyskytovaly i v našich krajích a umíraly na ně statisíce lidí.

Dokladem hrůz tehdejší doby jsou do dnešní doby i morové sloupy v mnohých našich sídlech, přičemž v některých z nich jsou dokonce ještě vedeny záznamy o zaniklých morových hřbitovech.

Původcem moru byly a jsou bakterie, které jsou přenášeny na člověka krev sajícími parazity, například blechami.

I ty však přejímají nákazu od potkanů a krys, takže není divu, že tam, kde dříve nebyla kanalizace, bylo volné pole působností těchto smrtelných choroboplodných zárodků.

Teprve s vybudováním kanalizační sítě tyto obávané nákazy ustupovaly poměrně rychle do pozadí.

Samotná choroba se vyznačovala typickými příznaky, například silně zduřelými mizními uzlinami naplněnými hnisem, běžným úkazem bylo i odumírání koncových částí těla.

Plicní forma této nemoci pak byla téměř vždy smrtelná.

Choroby se v těch dobách velmi rychle šířily, a jelikož nebyla známá antibiotika, bylo tehdejší obyvatelstvo proti nim prakticky bezmocné.

A tak jsem postál u těchto symbolů bolesti a nezměrného utrpení v hlubokém a citlivém zamyšlení! Dopřál chvilku ticha, klidu a pokoje těm, kteří zde na věky věků odpočívají.

Byli lidmi jako my, i při těžkém svém životě se radovali ze života, který jim byl z těla vyrván osudovými ranami tehdejší nepokojné doby.

A nezapomínejme!

Rudický „Střed světa“

Pro téměř každou vesnici či vesničku na Uherskobrodsku se najde nějaká výjimečnost, nějaká zvláštnost, pro kterou se vyplatí o dané obci psát, případně ji navštívit.

U Rudic je tomu trošinku možná jinak. Disponují celou řadou zajímavostí, z nichž žádná, alespoň podle mého názoru, nepřevyšuje svým významem ostatní.

Všechny pak ale dohromady svým osobitým rázem vytvářejí velké unicum, které, obrazně řečeno, plně opravňuje toto sídlo pojmenovat „středem světa“.

Uvedené přirovnání údajně pochází z dávnějších dob, kdy bylo z této obce do ostatních, v okolí se nacházejících vesnic, přibližně stejně daleko. Navíc je vesnice rozložena v jakémsi útulném údolíčku, obklopeném kolem dokola věncem hustých smíšených lesů.

K dovršení všeho hezkého je z náhorních planinek na obvodu vesnice, přes jejich nevelkou nadmořskou výšku, podmanivý výhled do všech světových stran.

Ale nyní pěkně popořádku, co jsem z vyprávění jejich obyvatel zjistil a co jsem viděl na vlastní oči.

Jde o obec s pohnutým historickým vývojem, přičemž se válečné události nevyhnuly ani této malebné vísce. Procházely jí, stejně jako celým okolním krajem, válečné výpravy, které naháněly hrůzu do duší zde žijících obyvatel a ničily jejich skromný majetek. Žel ani v novodobějších dějinách nebylo v těchto poutavých místech příliš mnoho klidu.

V srpnu roku 1944 se odehrála nad Rudicemi a blízkými obcemi letecká bitva, ve které byly americké bombardéry, mířící na seřaďovací nádraží na Ostravsku, napadeny německými stíhačkami. Celá bojová akce žel skončila pro mnoho amerických letců tragicky, tedy jejich smrtí.

Na okraji lesa, východním směrem od obce, nalezneme na stromě připevněnou tabulku se jmény padlých letců a velkou leteckou nábojnicí. Prostá vzpomínka na mladé muže, kteří obětovali svůj život v boji za osvobození naší vlasti.

Každým rokem se v těchto místech, ve dnech výročí, uskutečňuje pietní slavnost, někdy i s účastí velvyslance USA, na uctění jejich památky.

Pamětihodností obce je i malebná kaplička z 15. století při cestě do Nezdenic, která ještě nedávno byla „střežena“ dvěmi věkovitými lipami, které však již podlehly neúprosnému zubu času.

V obci jsou k vidění i jiné památné stromy, lípa, dub, vrby, hrušeň, osamoceně a nostalgicky vzhlížející do kraje. Pozoruhodný je v tomto sídle i výskyt minerálních pramenů, kterých je v celém kraji opravdu požehnaně. V Rudicích je však k nalezení jeden hodně zvláštní, on je totiž tak trochu cítit po petroleji, ostatně právě proto se nazývá Petrolejka. V okolí obce dokonce údajně dochází i k výronům zemního plynu... Uvedené skutečnosti dokumentují složité biochemické procesy v podzemí této lokality. Z dalších místních pozoruhodných kuriozit je nutno uvést zdejší výskyt již málo patrných povrchových důlních útvarů v okolních lesích a polích, například v Příčném žlebu a na Jezevčí. Právě tam se totiž těžila v 19. století i nepříliš hodnotná železná ruda pelosiderit, která se tehdy krátkou dobu zpracovávala v Jindřiščiných hutích v Bojkovicích.

Kdo by to jenom řekl, hutě v našem kraji, vidíte?

Směrem na východ došlo zase ve svažitém terénu před několika desítkami let k mimořádně velkému půdnímu sesuvu, jehož pozůstatky vidíme do dnešní doby po pravé straně rekonstruované silnice na Přechkovice.

V současné době nelze významově opomenout zde působící velmi agilní organizaci žen, ale i celou řadu jiných zájmových organizací s příkladnou činností.

Před Rudicemi je k vidění úhledný závod, s pečlivě udržovaným okolím, který distribuuje zemědělské a lesnické velkstroje do celé republiky.

Na okraji Rudic pak spatříme v letním období dokonce i malé letištětko po příznivce tohoto sportu.

Celkově obec působí velmi klidným a harmonickým dojmem, velikou devizou této vesnice je nepochybně tiché, civilizací nepříliš narušené prostředí, a takové budeme jistě v současném spěchajícím světě vyhledávat stále častěji.

„Střed světa“ je tedy mimořádně vhodný pro turistické a rekreační účely, pro klid a harmonii naší duše.

Lidové pálenice

Slovácko je takřka živou pokladnicí nesčetného množství lidových tradic, zvyků a řemesel.

Nejde pouze o veřejnosti známý folklor, ale i o umění z darů přírody vytvářet vinný mok a slivovici.

Od nepaměti lidé v tomto kraji vyráběli výše uvedenou opojnou tekutinu, ať už v klasických pálenicích, anebo potajmu doma.

Jak si při tom počínali, o tom hovoří nejenom vyprávění pamětníků, ale i stávající či muzejní exponáty.

Některé z nich se nemalým úsilím nadšenců podařilo soustředit a následně vystavit zraku zájemců.

Můžeme být hrdi na to, že jedním z takových míst je Muzeum lidových pálenic v obci Vlčnov, který jinak známe z každoroční, světem obdivované Jízdy králů.

Právě při jejím konání se do této slovácké obce v pozdně květnové dny sjíždějí tisíce návštěvníků, aby při uvedené tradiční události byli účastní přehlídky neobyčejně půvabných krojů, tak typických pro folklor tohoto koutu slováckého kraje.

Mnozí z nich si ale v ten den nenechají ujít i návštěvu vlčnovského muzea pálenic. Jen v loňském roce vkročilo v uvedenou dobu do jeho prostor na 1500 osob.

Nedalo mně to, abych si i já jednoho hezkého nedělního odpoledne nedělal do Vlčnova výlet a tuto lokalitu neprohlédl.

Po příjezdu do obce jsem nasměroval jsem své kroky ze silnice na Dolní Němčí do postranní uličky a prošel podél památkové usedlosti č. 65 z roku 1692 k muzeu.

Těsně před ním jsem míjel odstavené, dávno již nepoužívané zemědělské stroje.

Tato překvapivá vizuální ouvertura však mému zraku vůbec nevadila, ostatně k následujícímu historickému exposé tak nějak přináležela.

Samotné muzeum bylo v poměrně nedávné době přestavěno z původní stodoly, přičemž se podařilo nově vzniklému objektu ponechat do značné míry jeho dřívější historický ráz.

Stropní dřevěná konstrukce, vytvářená optimálním propojením nových i původních trámů, dodala punc originálně tvarovanému prostoru s řadou vystavených exponátů.

Prostřednictvím mé průvodkyně, paní Stloukalové, jsem měl coby laik možnost seznámit se s destilačními přístroji, které při následně popisovaném procesu používali naši předkové.

Základem pálení kvasu byl masivní kovový kotel s měděnou poklicí, takzvaným kloboukem, ve kterém byl umístěn ve středové poloze otáčivý čep, umožňující pomoci rukojetí promíchávání vloženého kvasu.

Jím byly švestky, ale lidové nápaditosti se meze nekladly, takže si občané vypomáhali při výrobě pálenky všemožným ovocem, hruškami, meruňkami, ba i třešněmi a višněmi.

Pod kotli se topilo dřevem, vznikající páry byly šikmo vzhůru vedenou trubicí směřovány do kondenzačního zařízení, tvořeného objemnou nádobou s masivní trubkovitou spirálou zanořenou ve vodě.

Alkoholové páry do spirály přicházející byly ochlazovány okolní vodou, čímž docházelo k jejich kondenzaci, tedy vzniku zkapalněného alkoholu.

Ten však musel být znovu přepálen až do své konečné podoby nám tak sympatického ohnivého moku.

Celý uvedený proces se tedy odehrával v popisovaných zařízeních, kterých byla v prostoru muzea k nahlédnutí celá řada.

Od objemných až po docela miniaturní. Právě u těch nejmenších jsem se nestačil divit lidové tvořivosti našich lidí.

Některé vystavené přístroje, včetně těch modernějších, na mě dělaly dojem téměř uměleckých děl, neboť jejich provedení bylo velmi precizní, přičemž používaný měděný materiál jim dodával nevšední, oku lahodící krásu.

Vyslechl jsem v té souvislosti od paní průvodkyně i příběh o alkoholu, uchovávaném v těžkých dobách v zemi, aby se pak tento stal po vytažení na boží světlo nemalou vzácností.

Demizony, desítky lahví s vinětami a řada literárních dokumentů pak tvořily při mé prohlídce nezapomenutelné kulisy tohoto specificky zaměřeného muzea.

Nastal však čas rozloučení s milou průvodkyní a odjezd do Uherského Brodu.

Při zpáteční cestě jsem se ještě zastavil v nedaleké obci Drslavice u pana Františka Šrámků, majitele prastaré sušírny ovoce.

Zavedl mě k ní do svého sadu, kde byly v nenápadném přístřešku umístěny plotny, zvané lesa, na které se dávalo a dosud dává ovoce k sušení.

Jistě, nic mimořádného. Děje se tak už od pradávna. Sušené ovoce, křížaly, jsou přece mimořádně chutné a zdravé.

Obdivuhodné u tohoto zařízení je ale to, že existuje údajně už od 16. století. To tedy klobouk dolů!

Takže suma sumarum.

To, co jsem ono odpoledne viděl, zasluhuje obdiv a úctu k našim předkům, jejich vynalézavosti a pracovitosti.

Rovněž tak je obdivuhodná spjatost jejich života s přírodou, což by mělo být příkladem pro nás všechny, žijící sice v moderní, ale až příliš uspěchané době.

Sucholožská Slatina

Suchá Loz, kde tato víska vlastně leží? No samozřejmě, přece snad víme, že pod Studeným vrchem na úpatí Bílých Karpat. Ale proč se tak nazývá?

V okolí této obce jsou nejednou k zastižení suchá, padavá větrná proudění, zvaná föhny.

A ta jsou právě příčinou relativní suchosti tohoto kraje a ve svém důsledku i existence větrné eroze, která je, alespoň podle odborné literatury, dokonce snad svými hodnotami největší v celé naší republice.

Z okolních polí je těmito padavými větry, zejména pak na podzim a v předjaří, odvívána hodnotná ornice a přemísťována do nežádoucích poloh na poměrně velkou vzdálenost.

Těmito přírodními jevy se okolní úrodná pole, mimochodem část z nich je osázena pravým a na našem trhu žádoucím českým česnekem, přirozeně ochuzují o kvalitní prst.

Na druhé straně je ale třeba uvést, že tato obec má i svá vyhledávaná místa, blízké a krásné lesy a... známý minerální pramen, kterému místní od nepaměti říkají slatina.

Je k nalezení na samotném jižním okraji obce, obklopen několika věkovitými lipami.

Jeho voda obsahuje hodně sodíku, je tedy poměrně hodně slaná a současně mimořádně bohatá na oxid uhličitý. Ale ještě v něčem jiném je raritní. Obsahuje ve zvýšeném množství minerální prvek lithium, který nebývá až tak běžnou součástí těchto typů vod.

Má tak trochu železitou příchut, ale podle literárních pramenů prospívá těm, kteří mají potíže s trávicí soustavou.

Zdejší mineráliemi prosycená voda se v těchto místech využívala už od nepaměti.

Její čerpání však procházelo mnoha komplikovanými vývojovými etapami, z nichž některé byly z hlediska využitelnosti pramene velmi povzbudivé.

V jednu dobu zde dokonce existoval komplex lázeňských budov a takzvaná „Lozanka“ se exportovala do širošířého kraje.

Na bocích firemního auta, které tuto vodu na Slovensku rozváželo, býval vtipný nápis:

*Nejsi osel, pamatuj vždy větu....
„Loza“ voda, drží zdraví a vrátí Tě světu.
„Loze“ – známé minerálce není v světě rovno,
upravuje látky v těle. I to Tvoje zdraví.
Nezemřeš, bylo by Tě škoda,
Zde se stará „Loza“, minerální voda.*

A na druhé straně:

*Loza zaručeně veškeré kameny žere
ledviny, měchýř pere
a pěkně se po ní s....
Břícho však dej na pokání.
Zanech pití, holdování.*

Byly však naproti tomu i časy, kdy se na tento zajímavý minerální vývěr zase téměř zapomínalo.

V jednu dobu dokonce probíhaly i konkurenční soudní spory s Luhačovicemi ohledně jejího pojmenování, minerálního složení a tak podobně.

Postupně se tak její význam umenšoval, takže byla využívána jenom místními občany.

V novější době se však znovu začíná v optimistickém duchu o Lozance hovořit.

Průzkumné vrty totiž naznačují, že vydatnost tohoto pramene může být podstatně větší, než se původně předpokládalo.

Nedávno se dokonce začalo uvažovat o vybudování rozsáhlého nového lázeňského komplexu, který bude ovšem vyžadovat nemalé finanční náklady.

Obec plánuje i výstavbu důstojného okolního prostředí, a tak se snad znovu můžeme těšit na renesanci celého areálu a masivnější využití minerální vody do budoucnosti.

Bělokarpatské orchideje

Každý květ je krásný svým způsobem, každý na nás zapůsobí svěžími barvami, vůní i celkovým vzhledem. Ale právě tou poslední vlastností právě se nade vše ostatní pyšní květy orchidejí.

Náš zrak na první pohled upoutají svou tvářností, zejména tedy originalitou svého vzhledu. A snad proto orchideje patří k těm k nevyhledávanějším a nejobdivovanějším rostlinám. Zejména ty z Amazonie či jihovýchodní Asie jsou něčím tak působivým, na co člověk hned tak nezapomene. Není tedy divu, že oslní svou krásou nejednu ženu, ale někdy i nemalou část mužské populace.

Mnozí však vědí, že i my v naší vlasti máme tyto pozoruhodné výtvary přírody, a budme patřičně hrdi na to, že tyto rostliny jsou v rámci naší republiky nejvíce rozšířené právě v našich Bílých Karpatech. Už kvůli nim se na jaře do těchto malebných hor sjíždějí zasvěcení milovníci přírody, aby se pokochali jejich nevídanou, a nebudu daleko od pravdy, říkám-li, takřka pohádkovou krásou.

Ano, jsou to ty naše známé i méně známé vstavače: nachový, vojenský, mužský, osmahlý, pětiprstky, ale i řada dalších zástupců celé čeledi vstavačovitých, kteří svými nachově červenými, narůžovělými či bílými květy obdařují svou jedinečnou krásou stráně nad Slavkovem, Korytnou, Vyškovem a dalšími podhorskými obcemi.

Jsou však naším okem k zastížení jen při pozorném a opatrném procházení s hlavou u země rozsáhlými lučními a lesostepními porosty Bílých Karpat. Musíme ale pochopit, že odborníci, tedy v tomto případě botanikové a ochranáři přírody, nejsou příliš ochotni dávat veřejnosti najevo, kde a kdy kvetou tyto skvosty přírody. Jejich mysl je však naplněna oprávněnou obavou, aby nevhodným lidským počínáním nebylo těmto pohádkovým rostlinným drahokamům ublíženo.

Čím nás vlastně ale tyto jinak nepříliš rozšířené bylinné druhy upoutávají? Velikostí? To rozhodně ne, alespoň ty naše. Exotické exempláře jsou podstatně větší, neboť rostou v místech svého výskytu ve zcela odlišných klimatických i půdních podmínkách.

Tak tedy barvami? Ani těmi ne, neboť i ostatní květena disponuje ve svém vzhledu širokou škálou barev.

Takže čím?

Zcela určitě bizarním utvářením svých květů. Okvětní lístky u některých druhů orchidejí se podobají půvabným přilbovým útvarům, jiné lístky okvěť jsou zase přetvářeny v podivuhodný květní útvar, zvaný pysk. A ten opět není tvarově jeden jako druhý, navíc bývá nejednou zvýrazněn pestrými skvrnkami.

Jak už bylo uvedeno, budme rádi, že přírodní rezervace a památky Bílých Karpat jsou vzhledem k jejich ochraně spíše méně známé širšímu povědomí. Mezi odborníky je ale zájem o jejich shlédnutí mimořádný!

Vzpomínám si, jak nás, coby zájemce, kdysi vedla znalkyně této květeny na místo výskytu vzácných orchidejí spíš složitou oklikou, jenom abychom je nemohli svévolně sami v budoucnu nalézt.

Pokud se však přece jenom, nejlépe s průvodcem, člověk do uváděných míst dostane, tak neví, co má dříve obdivovat. Oslní ho nejprve střevíčník-pantoflíček s vakovitě tvarovaným nadmutým pyskem, různě barevně utvářené druhy vstavačů, anebo bělavé květy s dlouhou ostrou ostruhou, jaké má například vemeník.

Kdo ví?

Ke střevíčníku pantoflíčku se váže pověst z doby římské, že Venuše, bohyně krásy a lásky, byla na lovu se svým milencem Adonisem. Přepadla je bouře a donutila prchnout do úkrytu. Bohyně si nevšimla, že ztratila střevíček. Když bouře pominula, spatřil Venušin střevíček smrtelník a sahál po něm. V tu chvíli se střevíček náhle změnil v okouzující květinu s pyskem ve tvaru střevíčku...

I mezi samotnými vstavači je krásy nepočítaně, můžeme mezi nimi třeba namátkou obdivovat vstavače kukačku s řídkým klasem květů, vstavače nachového s obdobně zbarvenou přilbou, anebo zase v jiném biotopu vstavače vojenského, u kterého je přilba světlejší jak spodní pysk.

vstavač vojenský

Ale nejenom vstavače proslavují ve světě bělokarpatské louky.

Rostlinných klenotů je zde daleko více, jen na slovo vzatí odborníci vědí svoje.

Může to být tořič včelonosný s květem připomínajícím obrázek hmyzí samičky, anebo květní smaragd v barvě slunce, všivec statný, který dosahuje v Bílých Karpatech nejzápadnějšího místa svého rozšíření ve střední Evropě a kolem kterého by snad člověk měl chodit s posvátnou úctou.

Aby se jejich počet udržoval v přiměřené míře, musí se místa jejich výskytu optimálně ošetřovat.

Brzy z jara se orchidejové louky nechají spásat ovceci určitého plemena, pak se naše orchideje nechávají růst a kvést.

Po jejich odkvětu se louky kosí, aby luční traviny neodebíraly živiny právě výše uvedeným orchidejím.

Takže vcházíme do Bílých Karpat jako do chrámu vědění a krásy, ale především s pokorou a úctou, neboť jen tak můžeme veškerou tuto nádhru uchovat i pro generace budoucí!

Okolí Uherského Brodu v názvech

Odvozování názvů obcí je poměrně zaužívanou praxí, méně se však zvažuje v historických souvislostech užívání názvů krajinných celků, jako například kopců, řek, vodních nádrží a dalších přírodních celků. V okolí Uherského Brodu je například řada vyvýšenin, které názvoslovím místní lidé běžně v hovoru i písmu používají. Ne vždy ale posluchače nebo čtenáře napadá, z čeho byl název daného geografického celku vlastně odvozen. V řadě případů si můžeme v tomto ohledu pomoci tvářností reliéfu, jindy zase klimatickými či půdními poměry té které lokality. Lidová tvořivost zde byla v minulosti bohatá a rozhodně nekladla meze lidské představivosti. Ale dost slova úvodem, co tedy asi člověka napadá, když se porozhlédne po krajině a v duchu anebo i nahlas si položí otázku názvu objektu, který blíže nebo v dále od našeho města pozoruje? Máme-li se pokusit odpovědět na tuto otázku, bude nejlepší se porozhlédnout po našem kraji od kaple sv. Václava nad Uherský Brodem. Podotýkám však, že se jedná u následujících řádků o můj úsudek, který může být v některých případech v rozporu s odbornými fakty! Tak tedy „Velká Javořina“ směrem na jih od Uherského Brodu je nespornou dominantou kraje a odvození jejího názvu není nesnadné. Ano, její úbočí pokrývá listnatý les a v něm nemalé procento zaujímá známá dřevina – javor. Nedalekou kótu „Jelenec“ lze obdobným způsobem rovněž snadno odvodit. Horší je to s „Velkým Lopeníkem“, ten má na první pohled z našeho města podobu velrybího hřbetu, ale jeho současný název tomuto dojmu jistě neodpovídá a měl by být tedy poměrně velkým otazníkem. Ale ve skutečnosti není, neboť jeho málo srozumitelný název má údajně vztah ke slovu „lopen“ (lupen) – tedy list. Vrchol hory byl asi v minulosti pokryt více listnatými lesy jako je tomu v současné době. Nám vzdálenostně bližší „Studený vrch“ v tomtéž, tedy v jihovýchodním směru, má snad odvozený svůj název od jeho vystavení chladným větrům od severozápadu. Jiné vysvětlení se mně nenabízí! „Skalky“ nad Bánovem mají asi co do činění s výskytem a kdysi těžbou relativně erozi odolné vyvěřeliny andezitu, nedaleký „Bučník s Hrádkem“ lze vysvětlit rovněž přijatelně – nepatrné zbytky hradu Zuvačov jsou ostatně ukryty v blízkých bukových porostech. U „Králova“ se nabízí jeho pojmenování z doby známého popisovaného útěku uherského krále M. Korvína před Jiřím z Poděbrad,

ale nejspíše pochází uvedený název z časů ještě dřívějších! Na východ od Uherského Brodu poblíž Polichna leží kóta „Goliáška“, označující snad svým názvem masivnost vyvýšeniny, anebo její termín souvisí s pověstí o rázovitém lesním hospodáři. Samotný Uherský Brod leží na úpatí „Lysé hory“. Pokud si odmyslíme vrcholový les Rubaniska, tak opravdu jsou svahy této kóty pokryté dnes, stejně jako asi i dříve, více či méně udržovanými rozsáhlými bezlesými polnostmi a zahradami. Na severovýchodě od města pak vidíme v dáli druhý nejvyšší kopec Vizovických vrchů „Komonec“ jehož pojmenování lze odvodit od slova „komoň“, tedy kůň, ale jistotu v tomto nemám. „Chrástka“ na severozápadě, chrást, roští, snad zde naši předkové kdysi sbírali něco na otop „Obora“ na západě, nedávno ještě se zámečkem Pepčín, v jehož předpolí určitě měli zámečtí pánové lovecké revíry. „Černou horu“ dávám do souvislosti s posledními výběžky úrodných černozemí od Hluku, půda je zde opravdu hodně tmavá. Byl zde ovšem ve středověku i morový hřbitov „Kobyli hlava“ u Hluku připomíná hlavu sudokopytníka, nebo ne? Nevím! Sv. Antonínek, neboli též Blatnická hora, jméno odvozeno od blízké obce, respektive později od zde vystavené kaple sv. Antonínka Paduánského. No a v dáli na západním obzoru vidíme Buchlovské kopce, kterými se přes „rušící“ vliv Holého vrchu nabízí Broďanům zbývajících dvěma vrcholy pocitový vjem ženských půvabů, což ale s pojmenováním „Chříby“, respektive názvem výše uvedených kopců pochopitelně nesouvisí. Chříby patrně mají spojitost se staroslovanským slovem „grip“, tedy pahorek. Název Buchlov má být odvozen od přídomku jména jednoho z prvních obyvatel hradu. Takže je co zkoumat v názvosloví našeho kraje, přičemž názory na pojmenování toho či onoho objektu se budou asi hodně lišit!

Ať je tomu tak nebo jinak, je krásné, jak se do názvů krajinných celků „vnášší“ cit pro jejich vzhled, daný odpozorováním svého okolí tehdejšími obyvateli.

Vlárská dráha

Kdo by v našem kraji neznal tuto romantickou železnici, která prochází ve svém posledním úseku slováckým, respektive valašským krajem. Je vůbec někdo, kdo po ní alespoň občas necestoval směrem ke slovenským hranicím anebo v opačném směru?

V našem „brodském“ úseku byla dráha otevřena k 28. říjnu 1888 a dodnes slouží v potřebném rozsahu dopravě osob i nákladů.

Ano, v posledních desetiletích, po rozdělení státu, tato železnice poněkud ztratila na svém významu, neboť po ní nejezdí po celé její trase rychlíky, tím ale rozhodně nepřišla o své nenapodobitelné osobité kouzlo.

Půvab spočívá v samotném průběhu stavby železnice, která se snaží v našem členitějším reliéfu co nejvíce vyhybat rozsáhlejšímu stoupání, a proto menší i větší kopce objíždí uctivými velkými oblouky.

Platí to, jak jistě čtenář tuší, zejména pro dopravně kuriózní úsek mezi Pitínem a Slavičínem, kde železniční trasa kvůli značnému převýšení terénu obtáčí romanticky směrlým výjezdem celou obec Pitín a na vrcholu svého stoupání nabízí v západním směru pohled na téměř celé Bojkovicko.

Na Vlárské dráze je celá řada zastávek, větších či menších, počínaje od těch, na kterých na nástupišti stojí nezřídka i větší skupiny lidí, až po ty, které v míru a pokoji poskytují přístřešek jednomu nebo nejvýš několika málo osamělým cestujícím.

Nádražní budovy se zdají být až na výjimky vzhledově podobné jedna druhé, ale opak je pravdou.

Každá, i ta sebemenší, má svůj osobitý ráz, a to nejen po stránce architektonické, ale hlavně svým vlastním životem, čekárnou a její výzdobou, ba i pohledy na okolí železniční stanice, které se cestujícím ve vlaku při jeho zastavení nabízejí.

Když k tomu připočteme z budovy vycházejícího průvodčího s tradiční železničářskou čepicí, plácačkou a písťalkou, nemůžeme se ubránit romantickým vzpomínkám na začátky této dopravní cesty.

Pokud chceme procestovat úsek Kunovice – Vlárský průsmyk a vyjedeme z Kunovic směrem na východ Hluckou pahorkatinou a posléze podhůřím Bílých Karpat, neuniknou naší pozornosti miniaturní „jednodomečkové“ sympatické zastávky, jako jsou Věsky, Popovice s osadou

nad zastávkou, Hradčovice, které dvoukolejím umožňují občasné „křižování“ vlaků. Tak trochu stranou zájmu stojí malá zastávka Havříce, opakem je naopak rušná nádražní budova, postavená v Jurkovičově slohu, v Uherském Brodě. Velmi důležitou a frekventovanou železniční křižovatkou je Újezdec u Luhačovic, dále pak projedeme Šumicemi s malebným nádražíčkem na břehu říčky Olšavy, Nezdenicemi s nedalekým zámekem i známým minerálním pramenem, Záhorovic s blízkou „Modrou vodou“ a Bojkovicemi, kde se nad nádražím směle tyčí zámek Nový Světlov.

nádraží v Šumicích

Pak nás čeká již uváděný Pitín, na náhorních rovinkách Valašska mineme v zeleni „utopený“ Slavičín, vlak staví u drobné nádražní budky mezi ekology známého Hostětína a dále pak pokračuje přes Bohuslavice, Popov, kolem Štítné nad Vláří, kde se v zimních měsících často naměří extrémně nízké teploty, až k Bylnici, kde je možné odbočit na sever a směřovat nedlouhým tunelem až do Valašských Klobouk.

Z Bylnice pak vlak sjíždí mezi hlubokými karpatskými lesy, prostoupenými pasekami, do Sv. Štěpána. Ještě nedávno se pokračovalo tímto směrem do Trenčanské Teplé, ale v současné době je zde již provoz omezen.

Jen jednou za čas projíždí po této zajímavé trase historický vlak, tažený parní lokomotivou a umocňuje cestovní zážitky z této „naší“ železnice.

Takže, milý cestující, až pojeděš i naším srdcem pojímanou „Vlárrou“, nezapomeň pozorně sledovat okolní svérázný kraj a pomyslně se ukloň všem těm, kteří stavěli tuto železnici, a zároveň těm, kteří obývají přilehlá města či vesničky a také dnes se podílejí svou prací a životem na kráse naší kouzelné podkarpatské krajiny!

Kamenolomy v našem kraji

Je možné pochybovat, že by tato místa někoho, snad s výjimkou amatérských badatelů a osob tam pracujících, zajímala.

Jde o obrovské jámy, jizvící krajinu, o hromady kamení v jejich nitru, a k tomu někdy ještě navíc o nepříjemný hluk sbíječek a nakladačů...

No a pokud má občas v těchto prostorech dojít i k lomovým odstřelům, tak raději utíkejme, co nám jenom nohy budou stačit!

A přece i tyto lokality mohou být pro leckoho z nás docela zajímavé.

Více ale pochopitelně upoutají ty, kteří mají alespoň minimum znalostí z geologie a krajinného vývoje.

Kdo totiž přichází na návštěvu do těchto míst, měl by časově uvažovat ne v relaci stovek či tisíců, ale raději desítek milionů let...

Ano, přibližně tak staré, věkem vzdálené jsou horniny a nerosty zde se nacházející, takže si můžeme tyto kamenné „miliony“ eventuálně vzít s tímto zvláštním pocitem i do svých rukou.

K zajímavostem těchto míst však nepatří jenom výskyt známých hornin, jako jsou například pískovce nebo jílovce, ale především takových, které jsou na východní Moravě svým výskytem ojedinělé, například vulkanického, pórovitého trachyandesitu.

Asi nejzajímavějším lomovým místem pro těžbu takového kameniva v našem kraji je lom Bučník. Již na jeho počátku se našemu zraku předestře rozlehlá jáma, která je jinak lidským očím skryta v hustých lesích nedaleko silnice do Starého Hrozenkova. V jejích několik desítek metrů vysokých stěnách uvidíme tmavší horninu – trachyandesit, který je v podstatě utuhlou lávou. K jejímu průniku k zemskému povrchu došlo relativně „nedávno“, tedy před několika málo desítkami milionů let.

Tato vyvřelina je pak na svém obvodu obklopena světlejšími vrstvami usazenin, a sice okrově zbarvenými jílovci a pískovci. Na styku těchto sedimentů s vyvřelinou kdysi vznikla vysokým tlakem a teplotou přeměněná hornina porcelanit, zvaná též lidově „zmučeným“ kamením, která se dá příležitostně využít jako ozdobný obkladový materiál.

Řada dalších lomů v našem kraji byla ale pro svoji nerentabilnost již těžaři opuštěna a postupně se stávají místy zapomenutými, zarostlými divokou vegetací a zanesenými sesouvající se hlínou a kamením.

Platí to jak pro nezdenický lom u kyselky, založený opět v andesitu s romanticky vyhlížejícím jezírkem na jeho úpatí, tak třeba i pro nevelké, těžbou již nefunkční „lůmky“ Skalky nad Bánovem a vulkanické zvětraliny u Ordějova. V těchto místech si spíše přijdou na své mineralogové, tedy ti, kteří jsou odborníky v rozpoznávání nerostů.

Podobný ráz má i známá Modrá voda v lesích nad Novým Světlovem, nebo opuštěný, velmi romanticky vyhlížející lom nad Starým Hrozenkovem se sloupcovitě se odlučujícím, tmavým doleritem, který je obdobou známějšího čediče, rovněž sopečného původu.

starohrozenkovský lom

Je docela zajímavé objevit v těchto vyvěřelinách zarostlé, několikacentimetrové protáhlé krystaly tmavých amfibolitů, bělavého kalcitu, našedlého křemene a mnoha dalších, výskytem poměrně i vzácných nerostů.

Za známým motorestem Rasová je další, mělký, léta již nevyužívaný lom s nepřehlédnutelnými vrstvami, tentokrát už jen různě mocných a zvrásněných pískovců a jílovců.

V mokřinách na dně tohoto lomu byly ještě nedávno k vidění i vzácnější druhy obojživelníků, změnou podmínek života biotopu však nenávratně vymizely.

V současnosti aktivně vytěžované, obdobné pískovcové lomy jsou u několik málo kilometrů vzdálené obce Bzová.

V tam těžených usazeninách, mimochodem výborné kvality, jsou při trošce štěstí k nalezení i otisky mořských organismů, žijících na dně moře, zde se před miliony let rozkládajícím.

A konec konců, i kdybychom tady nic nenašli, tak už jenom i zamyšlení nad prací našich kameníků v dřívějších dobách stojí za úvahu. Mnohé chodníky, po kterých chodíme, ale i šotolinové silničky a stezky jsou pokryté právě takovým, času odolávajícím andesitovým materiálem, který se v těchto místech kdysi jistě mimořádně namáhavým způsobem těžil.

No a nažloutlé pískovce vidíme kolem nás na každém kroku, neboť tvoří podezdívky nejenom starších domů, ale i chrámů, kašen, soch a sousoší.

Takže snažme se ocenit i krásu zdánlivě obyčejného kamene, i když nám připadá svým vzhledem poněkud všední!

I kámen totiž patří do naší krajiny, a někdy mnohem více, než si to v našem běžném životě připouštíme

Po stopách zaniklých hradů na Uherskobrodsku

Že je hrad Buchlov nejkrásnější na Moravě, to jistě každý ví. Jeho monumentální vzhled je již zdáli patrný, zejména pak při pohledu z východních směrů. Je každoročně cílem mnoha návštěvníků, a to zajisté plným právem.

Málo se ale ví, že na Uherskobrodsku jsou dosud stopy po zaniklých hradech, které ve středověku plnily významnou strážní roli při obraně Českého království.

Hranice mezi Uhrami a Českým královstvím byly dlouhou dobu sporné. Na začátku minulého tisíciletí se střídavě posunovaly na jednu či druhou stranu, takže území za Olšavou směrem k Bílým Karpatům bylo nejednou pod vlivem uherských panovníků.

A právě proto hrady Zuvačov, bánovský hrad, hrad v Uherském Brodě a hrad Nový Světlov zastávaly v našem kraji důležitou obrannou funkci.

Do dnešní doby se z nich prakticky nic nezachovalo. Výjimkou je snad pouze výše uvedený Zuvačov, který jsem si dovolil i v zimním období zdotlat.

Chceme-li torsa tohoto hradu nalézt, měli bychom zprvu navštívit „nejkrásnější vesnici roku“, Komňu, která získala toto cenné prvenství v roce 2011.

Pohledem od silnice se nad ní tyčí andesitový velkolom Bučník, málokdo ale tuší, že vedle něj na sousedním ostrohu stával ve středověku významný strážní hrad, zbudovaný koncem 13. století a zničený jako řada jiných v této oblasti za husitských válek.

Chtěl-li jsem ho zhlédnout, musel jsem z autobusové zastávky v Komni vyrazit polní cestou kolem nevelké hasičské nádrže směrem na západ. Asi po 1 km podél potoka Koménky jsem se dostal k úpatí kopce, který byl pokryt bukovabrovým vzrostlým a hustým lesem.

A v tu chvíli jsem se ocitl v roli středověkých válečníků, dobyvatelů hradů! Nezbylo než vydat se cestou vzhůru. Hned zpočátku bylo ale zřejmé, že výstup nebude vůbec jednoduchý. Nevýrazný kopec při pohledu z Komně se mně záhy prezentoval jako velmi příkrý. Nejednou jsem se musel při výstupu svými zády opírat o stromy a čas od času se ze mě stá-

val čtyřnožec. Všude kolem se povalovaly kameny, přičemž jsem nebyl daleko od myšlenky, že pocházejí z rozvalin hradní zříceniny. Těsně pod vrcholem byla mým zrakem k zastižení doslova kamenná moře, mezi nimiž se v mlze prostíraly osvěžující zelené koberce mechů. Klouzalo to!

Převýšení při výstupu bylo značné, snad 200 metrů. Posléze jsem se přece jenom doškrabal k velkému valu, který obkružoval vrchol kopce.

Po jeho zdolání jsem udýchán stanul na vrcholové plošině, místě původního hradu.

torso hradu Zuvačov

Nikde nikoho! Chtělo se mně v tu chvíli zavolat: „Kde jste, stateční obránci?“

Ale věděl jsem, že mně bude odezvou zcela určitě jenom a jenom velebné ticho.

Z obhlídky původního hradního areálu bylo zřejmé, že hrad nezaujímal příliš velký prostor. Hradní plošina měla snad jenom několik desítek metrů v průměru a byla nerovnoměrně zvlněná. Zastávala asi původní roli nádvoří. Nad ní, o několik metrů výše, bylo vidět zbytek hradní věže v délce několika metrů, kterou se kdosi nedávno pokoušel rekonstruovat.

Uprostřed torosa věže čněl obrovský, rozložitý dub, který jakoby dodával místu majestát a jehož kořeny již prorostly nepatrnými zbytky původní stavby.

S výjimkou několik přístupových schodů nikde nebyla známka civilizace, nedoléhal sem hluk z obce či komunikace, a to všechno umocňovalo historický duch tohoto místa. Zvláštní zážitek!

Člověk se chtít nechtít musí v těchto místech zamyslet nad událostmi v dávných staletích a nechat procházet svou hlavu myšlenky o životě tehdejších obyvatel jistě neklidné doby.

Další lokalitou, kde stával ve středověku hrad, je drobný skalní útvar v obci Bánov.

kříže na Kalvárii v Bánově

Jako kdyby byl hradní objekt historií zapomenut, málokdo se o něm i literárně zmiňuje. Obejdeme-li kostel a zajdeme několik metrů za místní hřbitov, narazíme na skalní andesitovou vyvěřelinu. Už sama skutečnost, že se jedná o sopečný útvar v jinak sedimenty tvořených Bílých Karpatech, je geologická pozoruhodnost. Hrad byl střídavě v držení uherských a českých králů. Jeho existence se datuje již od 12. století. Byl narušen za

husitských válek začátkem 15. století a definitivně podlehl zkáze o několik desítek let později. Do dnešní doby se z něho nezachovalo prakticky nic, i když pamětníci tvrdili, že ještě v 30. letech minulého století tam nějaké pozůstatky hradu byly ke spatření. Dnes na tomto místě budí pozornost pouze samotná andesitová skála, zvaná místními Skala.

Na jejím nejvyšším místě stojí mohutné 3 kříže – kalvárie, které mimo jiné symbolizují pohnuté dějiny tohoto místa.

Hrad v Uherském Brodě

Hrad byl postavený již v průběhu 12. století, i když se v písemnostech uvádí až v roce 1338.

pamětní kámen na místě, kde stával v Uherském Brodě hrad

Byl rozšiřovaný ve 13. a 14. století a zabíral pravděpodobně plochu části dnešního Domu mládeže a Musea J.A. Komenského. O jeho existenci na přelomu 13. a 14. století svědčí nález dvou grošů Václava II. ve spodních vrstvách terénu při likvidaci panského sklepa, který se nacházel na místě dnešního vodojemu. Po západní straně hradu se k severu táhl dvoutrakový klenutý sklep s lomeným obloukem. Kameny klenby byly údajně

pokládány na hlinu nebo hliněnou maltu. Hrad byl obklopen masivní zdí, za níž bylo dost prostranné nádvoří, byty pro čeleď a stáje. Byl podsklepen, část těchto podzemních prostor, jak výše uvedeno, byla objevena při stavbě vodárny pod tehdejší kinem ve 30. letech 20. století. Z okrouhlé západní věže bylo vidět nejen na město, ale i do širého okolí. Na hradě přebýval již Přemysl Otakar II., hostem tu byl i jeho syn Václav II. Někdy čas zde trávil i markrabě Karel, král Zikmund a Matyáš Korvín, v roce 1490 se na hradě ubytoval s rodinou a dvorem Vladislav II., když cestoval do Uher. Hrad definitivně zpusťovali Švédové roku 1645. Z opevnění hradu zůstala pouze Bílá a Vítkovská bašta, dodnes dominující hradbám. Existenci hradu připomíná také pamětní kámen s nápisem na místě, kde hrad stál.

Nový Světlav – hrad

Pozdně gotický hrad, vybudovaný nad soutokem Olšavy a Koménky jako náhrada za obtížně přístupný Starý Světlav na Vizovicku.

Byl původně hradem nevelkým, tvořeným palácem s věží, chráněn příkrými svahy na severu i z východu, ve zbývajících směrech obdařen masivními hradbami, před nimiž byl val s příkopem. V renesanční době se jeho opevnění dále zdokonalovala a byla vybavena pevnými pětistrannými bastiony, a tak hrad v 17. století s úspěchem odolal nájezdům bockajovců, turkotatarských vojsk, Švédů, ale i kuruců začátkem 18. století.

V polovině 19. století byl hrad přeměněn na zámek v goticko-tudorovském stylu.

Stopy po původní stavbě hradu se tedy dají jen obtížně identifikovat.

Dopřej hltu hrdlu svému, poutníče!

Je všeobecně známo, že jihovýchodní Morava příliš neoplývá velkými zásobami povrchových vod. Snad jenom řeka Morava svými hodnotami snese přísnější kritéria pro její vodní stavy a průtoky.

O mnoho lepší situace není ani mezi stojatými vodami, vodní nádrže v našem kraji jsou poměrně malé a slouží většinou k rekreačním účelům.

Výše uvedené však neplatí pro vody minerální. Vnější Západní Karpaty jsou totiž prostoupeny soustavou zlomů, podél kterých dochází k výstupu chladných mineralizovaných vod ze zemských hlubin.

Jmenovat Luhačovice s jejich četným výskytem léčivých pramenů je snad zbytečné, avšak ne všichni vědí, že i na Uherskobrodsku je celá řada minerálních vývěrů, které si nesporně zaslouží naši pozornost.

Asi nejznámější a též nejvyužívanější jsou kyselky v Nezdenicích a Záhorovicích.

Za nezdenickou se můžeme vypravit Vlárskou dráhou, od nádraží v Nezdenicích je to necelý kilometr pěší chůze a pak už se našemu zraku otevře pohled na drobnou rotundovitou stavbu s vývěrem minerálky.

nezdenická kyselka

Nedaleko se nachází opuštěný andezitový lom romantického vzhledu, ve kterém se každoročně úvodem léta pořádají tradiční setkání mladých básníků. Vjdeme dovnitř rotundy a sestoupíme po točitém schodišti dolů a čichovému ústrojí žádného z nás nemůže uniknout charakteristický zápach po sirovodíku.

Ano, tato minerální voda je bohatě sycena tímto plynem, který, ač jedovatý, dokáže v malé rozpustné koncentraci mnohým lidem s kožními, trávicími a revmatickými onemocněními vylepšit jejich zdravotní stav.

Ostatně voda téhož chemického složení se léčebně velmi osvědčuje v nedaleké Ostrožské Nové Vsi se známými a hojně navštěvovanými lázněmi.

Možná je pro někoho překvapením, že i zde, tedy v Nezdenicích, byly kdysi v provozu menší lázně, které ukončily svoji činnost až v závěru 19. století.

Méně je známo, že v katastru obce se nachází další minerální pramen, zvaný Kořenková voda, s vodou sycenou oxidem uhličitým.

Jen dva tři kilometry od nezdenické „Rotundy“, směrem k zámku Nový Světlov, narazíme na kyselku záhorovickou, rovněž v minulosti lázeňsky využívanou.

Ani k ní to není od železniční stanice, tentokrát v Záhorovicích, příliš daleko. Stačí jít podél Olšavy několik set metrů východním směrem a jsme u cíle. Ve stylovém zděném altánku je nám k dispozici skryté elektrické čerpadlo, které, uvedeno do provozu stisknutím knoflíku, žíznivým poutníkům dodá během několika sekund říznou minerální vodu s mimořádně velkým obsahem kysličníku uhličitého.

Veřejnosti povědomá je i minerálka v Suché Lozi, zvaná Lozanka, nebo také Slatina. Ta má kromě běžných minerálů má navíc i zvýšený jodu, bromu a lithia. I ona má za sebou bohatou historickou minulost.

Za ostatními minerálními zdroji, už ne tak známými, musíme do méně přístupných míst, často do míst skrytých v hlubokých lesích a stržích.

Korytňanská „smraďavka“ je lidskému zraku v obtížně proniknutelném lesním porostu téměř utajena a je objevena jen nahodile procházejícím. Člověk často bloudí v členitém, podhorském terénu, než vývěr této minerální vody spatří.

Je kryt jednoduchým, ale vkusným přístřeškem a opět zavání „pekelnou“ vůní, připomínající zkažená vejce, tedy opět sirovodíkem. Na hla-

dině toho vývěru plavou specifické, fialově zbarvené sirné bakterie, tak typické pro tento druh vod

Několik hltů této minerální vody nebude každému, kdo ji k ústům pozvedá, po chuti., ale její léčební vlastnosti jsou podle historických literárních pramenů nesporné!

I ona totiž byla kdysi vodou pacienty velmi vyhledávanou.

Poblíž Květné se nachází Janáčkův, nebo také Březovský pramen s vodou syčenou oxidem uhličitým, rovněž s odérem sirovodíku. Údajně k tomuto pramenu chodil i známý hudební skladatel Leoš Janáček, který v okolní přírodě hledal inspirace pro svoje znamenitá hudební díla.

Malý vývěr kyselky je i na Vyškovci, poblíž státní hranice. Má však pouze vzhled neudržovaného vývěru.

Tyto vody mají i v Rudicích, jeden pramen ve strži na konci této obce je dokonce cítit po petroleji a zřejmě proto dostal název Petrolejka.

Pro mnohé je asi překvapením, že hluboko pod námi jsou naftonosné vrstvy, které uvedený pach vodě dodávají.

Ale nedělejme si naději, Kuvajt ze Slovácka nikdy nebude, zdroje ropy v podzemí našeho regionu jsou docela zanedbatelné.

Takže jak je patrné, o minerální vody v našem kraji není nouze, i když mají s výjimkou Luhačovic zpravidla jen regionální, tedy místní význam.

Ale i tak jsou místa jejich vyvěrání důvodem k zastavení a našeho hrdla osvěžení, zejména pak v horkých letních měsících.

Svět vodních hladin

Není jich zase v našem kraji početně až tolik.

Třeboňskem nikdy nebudeme, ale co máme, to máme! Některé z následně uváděných vodních ploch mají jen několik set metrů čtverečních, ale i tak mile svým vzhledem zpestřují naši krajinu.

Jako kdyby se ale obávaly ruchu běžného života, a tak se schovávají stranou hlavních komunikací a lidských sídel. Nejsou také vzhledově jedna jako druhá. Liší se nejenom svou velikostí, ale i svým zasazením do přírody, okolní vegetací, a přirozeně i celkovým svým rázem.

Kterou tedy začít? Těžko říct, každá z nich totiž upoutá procházejícího něčím jiným.

Začněme třeba Ordějovskou nádrží, takovou malou, doslova komorní „přehrádkou“ na Sucholožsku! V létě při své hrázi ožívá křikem koupající se mládeže, aby se na podzim uložila do klidu a nabídla na svém břehu posezení rybářům. A že je v ní co lovit, to vědí tito milovníci ticha víc než kdokoli jiný. Kapitální kusy kaprů, línů, candátů, ale i sumců jsou zde častými a veřejností obdivovanými úlovky, především při oblíbených podzimních rybářských závodech

Ne každý si ale uvědomí, že tato nádrž je lokalizována v místě výskytu vulkanické horniny andesitu, takže koupat se, řečeno s nadsázkou, ve „vyhaslé sopce“, může člověku navodit pocit nevšedního zážitku.

A co vodní nádrž Lubná? Tu není v krajině jednoduché nalézt, je totiž lidským očím ukryta v údolíčku podél silničky na Březovou, a slouží k rekreaci i příležitostnému rybaření. Jenom kdyby u ní nebylo v horkých letních měsících tolik obtěžujícího hmyzu, který se k ní z okolních strání v parných dnech slétává.

A co tak se projít kolem průtokových rybníků u Ovčírky na Šumicku a pozorovat zde přítomné vodní ptactvo, a to nejenom divoké kachny? Musíme se však k ní napřed prodrat přebujelou vegetací kopřiv a kostivalů. Co nevidět, má se zařadit do systému přírodních památek četnými druhy vodních živočichů.

Anebo se raději vydat ke Kolelačské nádrži za Bojkovicemi? Ta je rezervoárem pitné vody pro Bojkovicko. V jejím okolí je až nezvykle ticho, jen olše a vrby stojící na jejím břehu pokorně sklánějí své větve ke klidné vodní hladině.

Na Prakšicku si kráčejíci kolem místního rybníku zajisté všimnou bohatých porostů příbřežních vodních řas, svědčících o nadbytku organických látek v této vodní nádrži, které tyto rostliny rády využívají.

I za kostelíkem v Pašovicích je k vidění zrcadlící se vodní plocha, olemovaná vrbami, olšemi a březními rákosinami, na hladině které zvolna plují více či méně známí vodní ptáci, například lysky a divoké kachny.

Ale i „hlavní město“ oblasti, Uherský Brod, má svoje rybníky. Vínohradský je na samotném okraji města. Sem tam u břehu spatříme pod vodou se vlnící

hřbety plující ryb, krmených dětmi z nedalekého sídliště.

Tento rybník je lemován při svých březích typickými vlhkomilným dřevinami, z nichž patří mezi nejznámější statné vrby bílé - smuteční s dlouhými splývavým větvemi.

Pozornost však jistě vzbudí v těchto místech i vrby jívy, ať už jsou samčími nebo samičími jedinci. Nejsvráznější z dřevin u vod jsou ale přece jenom olše s převislými samčími jehnědami a loňskými, zdřevnatělými samičími šištičkami. Poznají se i podle obvejčitých lepkavých tmavozeleňých listů. K nalezení u našeho rybníka je i méně známý topol linda se světlejší kůrou, případně běžnější topol osika s drobnými trojúhelníkovitými listy na dlouhých řapících, což listům umožňuje i při slabém vánku jejich „vrtivý“ pohyb.

Na vodní hladině se prohánějí vodoměrky s dlouhými končetinami, až nepříjemný je v jarních dnech zvuk skřehotajících skokanů zelených, kteří při vymezování svého teritoria vyluzují typické pro ně zvuky svými rezonančními vaky.

Mezi nimi rozšafně proplouvají kachny divoké, mezi kterými kačeři doslova „hrají“ křiklavými barvami svého opeření.

U tohoto rybníka, ale i u Škrlovských rybníků na opačné straně města se můžeme pohledem přes porosty rákosin pokochat mnohými zajímavostmi vodního světa. Třeba při vodní hladině záclonami „žabího vlasu“, řasy, která asi nepůsobí příliš sympaticky při zběžném pohledu, ale která vyniká hezkými tvary v zorném poli mikroskopu.

Nejednou spatříme ve vodě plovoucí užovku obojkovou a v letu zase můžeme pozorovat bystré vážky, případně motýlice, které ale patří k běžnému koloritu prakticky všech uváděných vodních nádrží.

Pravda, v zimním období ruchu u rybníků a vodních nádrží utichá a nejednou se jejich hladina pokrývá ledem. Ale i za takových podmínek se

procházka kolem vodních hladin stává konejšivým zážitkem, při kterém se člověk v myšlenkách odpoutává od civilizační zátěže a přichází na jiné myšlenky.

Velká Javořina – symbol jednoty a bratrství

Je horou, která již od brzkého rána do pozdních večerních hodin snad každého z nás uchvacuje už zdáli svým charakteristickým vzhledem a majestátností.

Vždyť její charakteristické obrysy jsou patrný už z velikých dálek našeho, ale i slovenského vnitrozemí.

Její vrchol spatříme nejenom z nedalekých Chřibů, ale i ze vzdálených končin Beskyd, Pováží, ba i jihoslovenských nížin.

Je na svém obvodu symbolicky obklopena věncem mohutných hradů, ať už jsou to Temátin, Beckov, Vršatec, Brumovský hrad, anebo do slovácké krajiny vzhlížející impozantní Buchlov.

Její svahy jsou pokryty obtížně proniknutelným, hlubokým a tajemným pralesem, kterému dominují nejenom masivní staleté buky, ale řada vzácných rostlinných a živočišných druhů.

Kolem Velké Javořiny se v dávné minulosti vinuly významné obchodní stezky, ale podél ní směřovaly v neklidných dobách do dálav i výpravy bojechtivých válečníků

Osudy podjavořinské krajiny nebyly tedy jen obdobími klidu a míru, ale prolínaly se i s událostmi protkanými nelítostnou bitevní vřavou.

Ale vždy, za všech uvedených okolností, shlížela Velká Javořina na tyto pohnuté děje se vznešeností sobě vlastní a dodávala svou majestátností naději vesnicím i městům, ležících v jejím dohledu. I ona však musela odolávat celé věky běsnění živlů, náporům vichřic i přívalům deště, i ona, obrazně řečeno, však doufala v lepší budoucnost.

Je nejenom nejvyšší horou Bílých Karpat, je v současnosti i místem, kde se setkávají příslušníci dvou bratrských národů, národa českého a národa slovenského.

Oba národy prožívaly a i nyní prožívají složité a nelehké etapy svého vývoje. V minulém století se staly i součástí jednotného celku, aby se následně od sebe odloučily a směřovaly poklidnou cestou k plné samostatnosti.

Mezi nimi však vždy bylo a zůstává pouto vzájemné pospolitosti, blízké kultury i obdobného stylu života.

A tak není divu, že v červenci každého roku se na vrcholu Velké Javořiny setkávají tisíce přátel z obou stran hranice, aby si podali ruce a slíbili, že i nadále si budou co nejvíce blízcí, ať už slunce obdařuje svými paprsky překrásnou karpatskou krajinu, či ji skrání dešť.

Nezáleží v uvedeném místě až tak na přítomnosti těch kterých celebrit, na jejich výzvěch a plamenných projevech.

A už vůbec není důležité, s jakými politickými úvahami oni přicházejí na tento nám srdcem blízký horský vrchol.

Mnohem více než řečníci, oslovují shromážděný lid zpěváci a hbití tanečníci ze Slovácka a Pováží, kteří svými hlasy a tanečními kroky vnášejí mezi přítomné v úchvatné přírodní scenerii pocity krásy, jednoty a harmonie. Jejich umění je však nejenom ukázkou bohatých lidových tradic, ale je i dokladem neobyčejné kulturní a společenské spřízněnosti obou národů.

Velká Javořina

Velká Javořina je tedy nepochybně pojítkem mezi lidmi na obou stranách hranic, kteří, i když žijí odděleně, vědí, že ocitnou-li se jedni v ob-

tížích, budou jim jejich sousedé na opačné straně hranice v jejich řešení nápomocni.

Příkladem může třeba být dojíždění žáků ze Slovenska přes hranici do nedaleké základní devítileté školy v nedaleké Březové.

I po rozchodu účastníků slavnosti zůstávají u všech z nich v srdcích vzpomínky na příjemně strávené chvíle na vrcholu naší společné Velké Javořiny. A ti všichni, kteří se koncem července rok co rok z jejího vrcholu rozhlíží do všech stran na malebná okolní pohoří s údolími mezi nimi, budou jistě souhlasit s myšlenkou, že ve střední Evropě žijí dva národy, které osud spojil nejenom do geografické blízkostí, ale kterým dal do vínku i vědomí vzájemné sounáležitosti a spolupráce, realizované geniem loci v duchu Hurbanova hesla

„Tu bratia vždy stretať sa budú, tu vernosť prisahať si budú“.

Březovské klenoty

Co říci o této podhorské malebné vísce?

Vždyť je to jen vesnička na konci světa, řekl by někdo neznalý, pár set metrů vzdálená od slovenské hranice.

Zanořena do půvabných Bílých Karpat, o které se půl na půl dělíme s našimi slovenskými sousedy.

Kdo slyšel o Bílých Karpatech a hlavně kdo je navštívil, nedá na ně dopustit pro jejich typický vzhled s rozhozenými kopaničářským osídlením.

Nad samotnou Březovou se strmě tyčí hustě zalesněný Velký Lopeník se známou rozhlednou, kterou zamyká, respektive odemyká statný bělovousý Bílý Karpát.

Ze strany severní je to Studený vrch, jehož název je dán skutečností, že je svým povětrím vystavený chladným větrům ze severozápadu.

Směrem k Velké Javořině je to zase Nová hora s minerálními prameny, které navštěvoval i Leoš Janáček.

Březovjané si vytrpěli v minulosti až až.

Byli první na ráně, když protihabsburští povstalci mířili na Moravu a za sebou ponechávali jen spáleniště a všeobecný rozvrat.

Obec nikdy nepatřila k bohatým sídlům, lidé se zde museli pořádně ohánět, aby prací na chudých políčkách uživili svoje početné rodiny.

I proto odcházeli za prací do daleké ciziny, ti, co zůstali, nadále dřeli do soumraku na nepřítliš úrodné půdě či v lesích

A právě les jim poskytoval dříví nejenom na otop, ale třeba na výrobu čaganů. Takže čagánkáři byli v této obci svého času vyhledávanými řemeslníky.

Jaká je ale dnes Březová?

Dostat se do ní autobusem z větších měst je i v současnosti problém.

Ale když autobus sjíždí od křížku serpentínami do obce, tak se člověku otevře nádherný pohled na obec s divukrásnou přírodou kolem.

Centrem obce je chrám Cyrila a Metoděje, který je mimo jiné velkolepou kulturní památkou.

Mnohé se ale v obci v posledních letech změnilo

Domky byly vystřídány modernějšími stavbami, ale i tak se místy ještě uchoval původní ráz obce v podobě rázovitých domků.

V současnosti obec žije čilým kulturním životem, působí zde celá řada kulturních i sportovních spolků, které vyvíjejí příkladnou činnost.

Za příklad je možné uvést občanské sdružení Kopretina, které je známo pořádáním řady velmi oblíbených akcí po celém regionu.

Málokdo ví, že zde působí i škola, svým způsobem výuky zcela ojedinělá.

Shromažďuje žáky z celé republiky a používá výukových metod, které by člověk jinak očekával spíše ve velkých městských centrech.

Nabízí systém individuálního školního vzdělávání zdravotně znevýhodněných žáků, žáků dlouhodobě se nacházejících v zahraničí nebo těch, kteří se věnují vrcholovému sportu.

Žák zde může pracovat online nebo offline.

Vyučující zadávají žákům úkoly k samostudiu, vedou s nimi elektronické konzultace pomocí Skype, e-mailu, chatu.

Jak příkladné!

Říká se, že spíše než ve velkých sídlech, tak na venkově žijí lidé, kteří mají k sobě blíž.

Mají snahu pomoci nejenom svým blízkým, ale všem těm, kteří v nemoci či stáří nemoc potřebují.

Ano, je to pravda, a takoví krásní lidé žijí právě tady, tedy v Březové!

Podobají se nejenom svým vzhledem, ale především svou čistou duší květům v okolních přírodních rezervacích

Ať už je to přírodní památka Cestiska v prostoru bývalých pastvin, dnes porostlých jalovci a borovicemi, mezi kterými lze nalézt 6 druhů orchidejí a hořec křížatý.

Zajímavým místem je i přírodní památka Kalábová severovýchodně od Březové s nalezištěm vzácného hlízovce Loeselova.

Jinou zajímavou lokalitou je přírodní památka Dubiny na okraji kopce Doubrava jihozápadně od obce s krásnými loukami.

I samotná přírodní rezervace Nová hora má očím, zejména pak odborníkovým, co nabídnout. Třeba lokalitu teplomilného hrachoru panonského.

Takže Březová je pohraničním klenotem, na kterém by měly spočinout oči každého, kdo touto obcí prochází nebo projíždí...

Můj kraj

Je na východě ohraničen obrazem skalistého Vršatce a na severovýchodě olemován hřebenem Vizovických vrchů.

Na západě mu vévodí impozantní Buchlov a z jihu na něj zase shlíží majestátná Velká Javořina.

Je územím historických měst a malebných slováckých vesnic, které spolu s rázovitými valašskými roubenkami musí obejmout srdce každého, kdo tuto krajinu navštívil.

Kdo zde žil, anebo jen ve svém životě procházel, měl by se každou chvíli pozastavit a s úctou shlížet na veškerou tu krásu kolem se rozprostírající.

Na hluboké lesy, na stráně pokryté vonnými bylinami, na stinná místa s kapradinami a tajemnými místy.

Pohraniční hvozdy kolem Návojně a Nedašova jsou snad ještě dnes ve větší míře netknuté civilizací a kde jinde než právě na jejich okrajích najdeme pozoruhodné jalovcové stráně s loukami plnými pasoucích se oveček?

A co náhorní rovinky kolem Slavičina a Hostětína, které i v době letních žárů jsou plné syté zeleně s roztroušenými stády, tentokráte pestrobarevných kravek?

Anebo se raději člověku zachce vystoupat na nejvyšší horu Vizovických vrchů Klášťov za jejím tajemnem pohanských zvyků a raně velkomoravských obřadů?

Na jeho vrcholu totiž nelze zrakem opominout skalisko „Čertův kámen“, které na mysl zde pobývajícího člověka působí až mysticky.

Na sousedících vrcholcích Vizovických vrchů najdeme zase torza kdysi mocných hradů Starého Světlova, hradu sehradického, ale i řadu dalších kultovních míst z dob historicky značně vzdálených.

Geologové si zase přijdou na své v okolí Bánova s nálezy sopečných vyvěřelin, které jsou k nalezení na Bučníku, Modré vodě, v Nezdenicích či Starém Hrozenkově.

Člověku snad v těchto místech začne probíhat až mráz po zádech, když si uvědomí, že se zde před desítkami milionů let drala k zemskému povrchu žhavá láva.

Odtud již není daleko k pohádkovému Vyškovci kousek za Mikulčíným vrchem, ze kterého je vidět snad do poloviny Slovenska s obrysy Malé

Fatry, Klaku i jiných horských velikánů. I na naší Moravě nelze v dálce opomenout překrásné horské scenérie Beskyd s Lysou horou, Kněhyní, Smrkem a hřebenem Javorníků. Při zpáteční cestě na Brodsko můžeme navštívit proslulé kyselky v Nezdenicích, Záhorovicích či Suché Lozi, mezi kterými můžeme volit silně sycené oxidem uhličitým, ale i takové, které mírně zavánějí sirovodíkem.

A jen kousíček dál se nám nabídnou v podhůří Bílých Karpat k obdivu orchidejové louky, ať už jsou to přírodní rezervace Drahy, Porážky, Čertoryje, které jsou doslova botanickými ráji. Zjara zde kvetou rozmanité druhy vstavačů, toříčů, konikleců a dalších klenotů naší přírody, které jinak v naší republice nacházíme jen obtížně. Z těchto končin už máme téměř na dohled vinné sklípky blatnické nebo hlucké se známým sv. Antonínkem v pozadí.

Jsou obklopeny rozsáhlými vinicemi, ze kterých pocházejí značky světově proslulých vín.

V těchto místech jsou k nalezení i známé folklorní klenoty, kterými se chlubí tento kraj po celém světě.

Jeden kroj je krásnější druhého a když si spanilé místní děvy obléknou tuto krásu na sebe, tak člověk musí oněmět úžasem. Jízda králů ve Vlčnově, obdobná akce v Kunovicích, Slavnosti vína v Uherském Hradišti, to jsou všechno vyhlášené a proslavené slavnosti našeho sluncem pozeňného kraje.

Jsme však současně i v kraji J. A. Komenského, přičemž je jedno, jestli jde o Nivnici, Uherský Brod či Komňu.

Tento velikán světové pedagogiky proslavil náš kraj ve světě asi vůbec nejvíce. Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě uchovává na tohoto velkého učitele národů spisů a památek nepočítaně.

Zlatým hřebem kraje je samotné Pomoraví, které je kolébkou Velkomoravské říše. Co dodat k Velehradu, Starému městu, Sadům a dalším významným archeologickým lokalitám?

Zde přece byly položeny základy křesťanství našich historických území!

Není tedy mnoho zemí ve světě, které by oplývaly takovým bohatstvím přírodních krás a historických památek jako je naše, a proto važme si tohoto malebného koutu slováckého kraje.

On ale není jen můj, on je přece nás všech!

pohled od Trojáku na Brodsko

